

**AKCIJSKI NAČRT ZA OBRAVNAVANJE PREDNOSTNIH
POTI VNOSA INVAZIVNIH TUJERODNIH VRST, KI
ZADEVAJO UNIJO
(2022 – 2027)**

OSNUTEK, februar 2022

KAZALO VSEBINE

1. UVOD	2
2. PREDNOSTNE POTI VNOSA IN ŠIRJENJA V SLOVENIJI	5
2.1. OPISI PREDNOSTNIH POTI VNOSA IN ŠIRJENJA ITV	5
2.1.1. Spontano širjenje (podkategorija 6.1).....	5
2.1.2. Za okrasne namene, ki niso vrtnarstvo (podkategorija 2.9)	5
2.1.3. Hišne živali/akvarijske vrste/terarijske vrste (podkategorija 2.4).....	6
3. CILJI AKCIJSKEGA NAČRTA ZA OBRAVNAVANJE POTI VNOSA IN ŠIRJENJA TER AKTIVNOSTI ZA NJIHOVO DOSEGANJE.....	7
3.1. SPONTANO ŠIRJENJE (PODKATEGORIJA 6.1)	7
3.2. ZA OKRASNE NAMENE, KI NISO VRTNARSTVO (PODKATEGORIJA 2.9).....	19
3.3. HIŠNE ŽIVALI/AKVARIJSKE VRSTE/TERARIJSKE VRSTE (PODKATEGORIJA 2.4)	25

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Aktivnosti, kazalci, nosilci aktivnosti, obdobje izvajanja, in ocena stroškov za pot vnosa Spontano širjenje (podkategorija 6.1).	10
Preglednica 2: Aktivnosti, kazalci, nosilci aktivnosti, obdobje izvajanja, in ocena stroškov za pot vnosa Za okrasne namene, ki niso vrtnarstvo (podkategorija 2.9).	21
Preglednica 3: Aktivnosti, kazalci, nosilci aktivnosti, obdobje izvajanja, in ocena stroškov za pot vnosa Hišne živali/akvarijske vrste/terarijske vrste (podkategorija 2.4).	27
Preglednica 4: Aktivnosti, kazalci, nosilci aktivnosti, obdobje izvajanja, in ocena stroškov za obravnavanje vseh prednostnih poti vnosa za pripravo in izvajanje komunikacijskega načrta.	32

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Skupine vrst za katere je pomembna pot vnosa 6.1. za Slovenijo	33
Priloga 2: Skupine vrst za katere je pomembna pot vnosa 2.9 za Slovenijo	36
Priloga 3: Vrste za katere je pomembna pot vnosa 2.4. za Slovenijo	38
Priloga 4: Ključne vrste za sistem ZOHO, ki v Sloveniji še niso prisotne.....	40
Priloga 5: Ključne vrste za sistem ZOHO, ki se v Sloveniji pojavljajo lokalno.....	41
Priloga 6: Močno razširjene vrste, za katere se pripravijo operativni programi za obvladovanje	42
Priloga 7: Prednostne ITV za pripravo priročnika za oskrbo in preprečevanje razmnoževanja ITV, za katere se pričakuje, da jih ljudje še posedujejo	43
Priloga 8: Kategorizacija poti vnosa ITV po Izvedbeni uredbi Komisije (EU) 2017/1454.....	44

1. UVOD

Invazivne tujerodne vrste (v nadaljevanju ITV) negativno vplivajo tako na biotsko raznovrstnost kot ekosistemske storitve, gospodarstvo in zdravje ljudi.

Z obvladovanjem ITV zmanjšujemo ali preprečujemo njihove negativne vplive na domorodne vrste in njihove habitate ter habitatne tipe in negativne vplive na ekosistemske storitve, gospodarstvo, blaginjo in zdravje ljudi. S tem pripomoremo tudi k doseganju ciljev Direktive Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (UL L 206 z dne 22. 7. 1992 str. 7) in Direktivo 2009/147/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. novembra 2009 o ohranjanju prosto živečih ptic – kodificirana različica (UL L 020, z dne 26. 1. 2010 str. 7).

Uredba (EU) 1143/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. oktobra 2014 o preprečevanju in obvladovanju vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst (UL L 43 z dne 4. 11. 2014 str. 317; v nadaljevanju: Uredba (EU) 1143/2014) kot temeljni dokument Evropske unije (v nadaljevanju: EU) za področje ITV vsebuje ukrepe za preprečitev vnosa nekaterih ITV oziroma za vrste, ki so v EU že prisotne v naravi ter ukrepe za omejitev njihovega širjenja. Temelji na treh sklopih ukrepov in sicer:

- preprečevanju vnosa in širjenja ITV,
- zgodnjem odkrivanju in hitri odstranitvi ter
- obvladovanju močno razširjenih ITV.

Najučinkovitejši ukrep je preprečevanje vnosa in širjenja ITV. Uredba (EU) 1143/2014 državam članicam EU neposredno predpisuje ravnanja za preprečevanje namernega vnosa in širjenja ITV. Za preprečevanje nenamernega vnosa in širjenja pa morajo države članice v skladu z Uredbo (EU) 1143/2014 pripraviti in izvajati enoten akcijski načrt ali niz akcijskih načrtov za obravnavanje prednostnih poti vnosa in širjenja.

Velik delež ITV je v EU vnesen nenamerno. Obvladovanje poti nenamernega vnosa in širjenja ITV je tako med najpomembnejšimi orodji za preprečitev in obvladovanje njihovega vnosa ali širjenja.

Enajsta točka 3. člena Uredbe (EU) 1143/2014 »poti vnosa« opredeljuje kot »poti in mehanizme vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst«.

13. člen Uredbe (EU) 1143/2014 državam članicam nalaga, da v 18 mesecih od sprejetja seznama Unije naredijo vsestransko analizo poti nenamernega vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo, vsaj za svoje ozemlje in svoje morske vode, kot so opredeljene v prvi točki 3. člena Direktive 2008/56/ES z dne 17. junija 2008 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti na področju politike morskega okolja (Okvirna direktiva o morskem strategiji) (UL L 164, z dne 25. 6. 2008 str. 19), ter določijo, katere poti je treba prednostno obravnavati (v nadaljnjem besedilu: prednostne poti) zaradi števila vrst ali morebitne škode, ki jo povzročajo vrste, ki v Unijo prihajajo po teh poteh.

Drugi odstavek 13. člena Uredbe (EU) 1143/2014 določa, da vsaka država članica v treh letih od sprejetja seznama Unije pripravi in izvaja enoten akcijski načrt ali niz akcijskih načrtov za obravnavanje prednostnih poti, ki jih je določila, v skladu s prvim odstavkom 13. člena Uredbe (EU) 1143/2014. Akcijski načrti vključujejo časovni raspored in opis ukrepov, ki bodo sprejeti, ter, če je ustrezno, prostovoljnih ukrepov in kodeksov dobre prakse, s katerimi bodo obravnavane prednostne poti ter preprečena nenamerni vnos in širjenje ITV v EU ali v njej.

V 4. odstavku 13. člena Uredbe (EU) 1143/2014 je določeno: »Akcijski načrti iz odstavka 2 tega člena vsebujejo zlasti ukrepe, ki temeljijo na analizi stroškov in koristi ter so namenjeni: (a) ozaveščanju; (b) čim večjemu zmanjšanju kontaminacije blaga, proizvodov, vozil in opreme z osebki invazivnih tujerodnih vrst, tudi z ukrepi, ki obravnavajo prevoz invazivnih tujerodnih vrst iz tretjih držav; (c) zagotavljanju ustreznih pregledov na mejah Unije, ki niso uradni nadzor v skladu s členom 15.«

ZRSVN je na podlagi 13. člena Uredbe (EU) 1143/2014 izdelal dokument »Določitev prednostnih poti nenamernega vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo« (v nadaljevanju ZRSVN, 2020) (<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MOP/Dokumenti/Narava/Invazivne->

[vrste/prednostne_poti_ITV_2020.pdf](#)), v katerem je predlagana priprava akcijskih načrtov za naslednje najpomembnejše prednostne poti vnosa:

- naravna razpršitev invazivnih tujerodnih vrst, ki so bile vnesene prek poti vnosa od 1 do 5, čez meje (Spontano širjenje) (podkategorija 6.1),
- za okrasne namene, ki niso vrtnarstvo (podkategorija 2.9) in
- hišne živali/akvarijske vrste/terarijske vrste (vključno z živo hrano za take vrste) (podkategorija 2.4).

Kratek opis prednostnih poti v Sloveniji je predstavljen v poglavju 2.

Z Akcijskim načrtom za obravnavanje prednostnih poti vnosa invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo (2022 – 2027) (v nadaljevanju: Akcijski načrt) opredeljujemo cilje in aktivnosti za obravnavanje treh navedenih prednostnih poti vnosa.

Vsebina tega dokumenta in predvidene aktivnosti, ki so načrtovane za doseg strateških in operativnih ciljev, na podlagi zakonskih osnov in analize obstoječega stanja v Republiki Sloveniji izhajajo iz Strokovnih podlag za pripravo akcijskega načrta za obravnavanje prednostnih poti vnosa invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo (2022 – 2027) (v nadaljevanju ZRSVN, 2022) (https://www.gov.si/assets/ministrstva/MOP/Dokumenti/Narava/Invazivne-vrste/strokovne_podlage_poti_vnosta.PDF).

2. PREDNOSTNE POTI VNOSA IN ŠIRJENJA V SLOVENIJI

2.1. OPISI PREDNOSTNIH POTI VNOSA IN ŠIRJENJA ITV

Konvencija o biološki raznovrstnosti (v nadaljevanju CBD), ki je bila podlaga za klasifikacijo poti v Izvedbeni uredbi Komisije (EU) 2017/1454 z dne 10. avgusta 2017 o določitvi tehničnih oblik poročanja držav članic v skladu z Uredbo (EU) št. 1143/2014 Evropskega parlamenta in Sveta v osnovi določa osnovne kategorije poti vnosa ITV, in sicer:

1. izpustitev v naravo,
2. pobeg iz zaprtega prostora,
3. transport – onesnaževalo,
4. transport – slepi potnik,
5. koridor,
6. spontano širjenje.

Osnovne kategorije imajo še podkategorije, ki so predstavljene v Prilogi 8.

V nadaljevanju so opisane prednostne poti vnosa, ki so predmet tega Akcijskega načrta.

2.1.1. Spontano širjenje (podkategorija 6.1)

Kategorija Spontano širjenje ima le eno podkategorijo, in sicer Naravna razpršitev invazivnih tujerodnih vrst, ki so bile vnesene prek poti vnosa od 1 do 5, čez meje (podkategorija 6.1). V to (pod)kategorijo spadajo vrste, ki se širijo v nove regije z naravno razpršitvijo, torej spontano, brez udeležnosti človeka. Širijo se iz regij, v katerih so tujerodne, in so vanje prišle po eni izmed drugih poti vnosa.

Vrste so tujerodne takrat, ko so bile na območje, ki ni njihovo naravno območje razširjenosti, vnesene. Poti vnosa so izpustitev v naravo, pobeg iz zaprtega prostora, transport – onesnaževalo, transport – slepi potnik, koridor. Ko so tujerodne vrste vnesene v regijo, se lahko nadalje samostojno razširjajo v sosednje regije, kar opisuje ta pot vnosa. Čeprav se te vrste zdaj spontano in popolnoma samostojno razširjajo, so bile na območje, od koder se širijo, vnesene s pomočjo človekove aktivnosti, zaradi katere so vrste uspele premagati geografsko ali biološko prepreko.

V to (pod)kategorijo so vključene tudi vrste, ki so v regijo prišle kot onesnaževalo z migratornimi vrstami, npr. pticami, ribami in kopitarji. Te vrste se selijo brez pomoči človeka, delujejo pa kot vektor prenosa tujerodnih vrst. Prenašajo se v novo okolje na primer preko blata v tačkah oz. stopalih, lahko se skrivajo v perju ali pa v prebavilih migratorne vrste.

2.1.2. Za okrasne namene, ki niso vrtnarstvo (podkategorija 2.9)

V to podkategorijo spadajo pobegi rastlin iz zaprtih ali kontroliranih okolij, v katera so bile vnesene zaradi okrasnih razlogov. Sem spadajo vrste s posebnimi strukturnimi in barvnimi lastnostmi, zaradi katerih so primerne za urejanje krajine. Trgovina v različnih oblikah je pripeljala do gibanja teh vrst po celem svetu z namenom izboljšanja videza občinskih površin ter privatnih parkov in vrtov. V to podkategorijo še posebej spadajo vrste, ki jih imajo ljubiteljski zbiratelji v svojih zbirkah ter vrste, ki se uporabljajo v krajinski arhitekturi za okrasne namene. Te vrste lahko po naključju pobegnejo v (pol)naravno okolje.

Komercialno vrtnarstvo, v katerem se rastline gojijo v drevesnicah ali rastlinjakih, ne spada v to podkategorijo. Prav tako ne spadajo sem okrasne akvarijske vrste, ki so uvrščene v svojo podkategorijo.

2.1.3. Hišne živali/akvarijske vrste/terarijske vrste (podkategorija 2.4)

V podkategorijo Hišne živali/akvarijske vrste/terarijske vrste (vključno z živo hrano za take vrste) uvrščamo pobege vrst iz zaprtega ali omejenega okolja, kjer so jih zadrževali zbiralci ali ljubitelji za rekreacijo, družbo, razvedrilo in/ali prodajo. Ta podkategorija spada v kategorijo Pobeg iz zaprtega prostora, pri čemer gre za nenameren pobeg vrst, ki so bile v neko območje namerno vnesene za zadrževanje v zaprtem ali kontroliranem okolju (IUCN, 2017).

Pri tej poti vnosa obravnavamo:

- hišne, akvarijske in terarijske živalske vrste, ki jih posedujejo zbiratelji ter ljubitelji (različne skupine živali, ne samo tipične vretenčarske vrste hišnih ljubljencev);
- živalske vrste, ki jih zasebni zbiralci in ljubitelji posedujejo in vzrejajo za prodajo drugim zbirateljem in ljubiteljem;
- živalske vrste, ki služijo kot živa hrana za hišne ljubljence, npr. mokarji, kobilice in sadne mušice;
- akvarijske in terarijske rastline in drugi organizmi (alge, glive itd.), ki se uporabljajo v akvaristiki in teraristiki.

Že stoletja zbiralci zbirajo tujerodne in eksotične vrste za hobi, družbo ali medsebojne izmenjave. Ker pa so pobezi iz omejenega okolja neizogibni, lahko vrste, ki imajo potencial, da preživijo in se ustalijo, postanejo invazivne. Z razvojem interneta so se možnosti nakupa in izmenjav organizmov precej poenostavile. Sočasno s tem se je povečala trgovina z živalmi za hišne ljubljence in z akvarijskimi vrstami za domače akvarije. Tako se je v zadnjih desetletjih pomembnost te poti vnosa tujerodnih vrst povečala (IUCN, 2017).

V to podkategorijo so vključeni različni pobezi in izpustitve, te lahko pobegnejo same ali pa jim pobeg olajša lastnik (prirejeno po IUCN, 2017):

- naključni pobezi hišnih živali;
- pobezi, ki se zgodijo zaradi namestitve živali v neustrezne zaprte prostore, ki dovoljujejo njihov pobeg;
- namerni in neodgovorni izpusti lastnikov, ki ne želijo več skrbeti za svoje hišne živali (nameren izpust neželenih vodnih tujerodnih vrst se pogosto zgodi pri tistih vrstah, ki dosežejo velike dimenzije (v Sloveniji npr. rdečevratka);
- nepoznavanje ali neodgovorno odmetavanje in odstranjevanje odpadkov iz akvarijev preko vodovodnih, kanalizacijskih in filtracijskih sistemov v reke, jezera in morje;
- izpusti organizmov, ki se zgodijo pri nepravilnem ali neodgovornem čiščenju akvarijev in terarijev;
- izpusti živali, ki jih izvajajo nekateri aktivisti za dobrobit živali;
- izpusti ali uporaba živali, ki so namenjene za hrano drugim živalim, v odprte sisteme.

3. CILJI AKCIJSKEGA NAČRTA ZA OBRAVNAVANJE POTI VNOSA IN ŠIRJENJA TER AKTIVNOSTI ZA NJIHOVO DOSEGANJE

3.1. SPONTANO ŠIRJENJE (PODKATEGORIJA 6.1)

Po tej poti vnosa se širijo ITV, ki so se v nekem okolju že ustalile in je mogoče njihovo širjenje znotraj države ali regije ali pa širjenje iz sosednjih držav. V Prilogi 1 so našteje vrste ITV, ki zadevajo Unijo, za katere strokovne podlage ocenjujejo, da je pot spontanega širjenja v Sloveniji pomembna. Navedene so vrste, ki so že prisotne v naravi v Sloveniji ali blizu meje v sosednjih državah. Pomembnost je za posamezno vrsto določena na podlagi razširjenosti vrste v Sloveniji in verjetnosti spontanega širjenja iz sosednjih držav (povzeto po ZRSVN, 2020).

Zakonodaja in dokumenti upravljanja

Predstavljen je pregled nacionalnih predpisov in dokumentov upravljanja, v okviru katerega se že izvaja obvladovanje posameznih skupin ITV, ki zadevajo Unijo, ki se vnašajo in širijo po tej poti vnosa ali pa so ti predpisi pomembni za obravnavanje te poti vnosa ali širjenja.

SESALCI IN PTIČI

Na področju lovstva Zakon o divjadi in lovstvu (Uradni list RS, št. 16/04, 120/06 – odl. US, 17/08, 46/14 – ZON-C, 31/18, 65/20 in 97/20 – popr. v nadaljnjem besedilu: ZDLov-1) v 40. členu obravnava naseljevanje in doseljevanje divjadi v naravo in določa, da se ponovno naseljevanje domorodnih vrst divjadi ter naseljevanje in doseljevanje domorodnih ali tujerodnih vrst divjadi izvaja na podlagi načrtov lovsko upravljaljskih območij ter v skladu s predpisi s področja veterinarstva in ohranjanja narave. 50. člen ZDLov-1 ureja divjad v oborah in določa, da v oborah ni dovoljeno zadrževati tistih tujerodnih vrst divjadi, ki bi lahko v primeru pobega iz obore spremenile genski sklad populacij domorodnih vrst divjadi.

Uredba o določitvi divjadi in lovnih dob (Uradni list RS, št. 101/04 in 81/14) za nutrijo (*Myocastor coypus*), pižmovko (*Ondatra zibethica*) in rakunastega psa (*Nyctereutes procyonides*), določa obdobja lovnih dob, ki za nutrijo in pižmovko traja od 1. januarja do 31. decembra, za rakunastega psa pa od 1. avgusta do 31. marca. Vrste, ki niso uvrščene med divjad je z 11. točko 77. člena ZDLov-1 prepovedano loviti. ZDLov-1 v 38. členu določa, da vlada s predpisom določi vrste prostoživečih sesalcev in ptic, ki se lovijo in so divjad ter njihove lovne dobe.

ŽUŽELKE

Specifične nacionalne zakonodaje na področju varovanja pred škodljivimi tujerodnimi žuželkami v Sloveniji nimamo; izjema so žuželke, ki so karantenski škodljivi organizmi rastlin ali škodljivci rastlin, ki so pomembne za kmetijstvo in ravnanje z njimi na nacionalni ravni ureja Uredba o izvajanju uredb (EU) o ukrepih varstva pred škodljivimi organizmi rastlin (Uradni list RS, št. 78/19), kamor pa se azijski sršen (*Vespa velutina*), ITV, ki zadeva Unijo, ne uvršča.

VODNE ŽIVALI (vodne želve, ribe in raki)

Področje upravljanja z vodnimi vrstami, ribami in raki ureja Zakon o sladkovodnem ribištvu (Uradni list RS, št. 61/06, v nadaljnjem besedilu: ZSRib). V Sloveniji je bilo v preteklem obdobju zaradi različnih namenov ali nehote v naravo izpuščenih več tujerodnih vrst rib, tujerodne vrste rakov pa se v slovenskih vodah pojavljajo večinoma nenačrtovano ali pa so se razširile iz sosednjih držav, kot na primer signalni rak (*Pacifastacus leniusculus*) iz sosednje Avstrije.

V skladu s 5. členom ZSRib so cilji zakona preprečevanje vnosa tujerodnih ribjih vrst v celinske vode in njihovega širjenja. Z ribiško gojitvenimi načrti se določijo predvsem ukrepi za uravnavanje številčnosti in strukture domorodnih ribolovnih vrst rib, zmanjševanje populacij tujerodnih, predvsem invazivnih vrst rib in preprečevanje njihovega širjenja.

V komercialne ribnike se lahko brez dovoljenja vlagajo gojene ribe, ki so domorodne (lokalno prisotne), in nekatere gojene tujerodne vrste rib, ki so določene v Pravilniku o pristoživečih živalskih vrstah, za katere ni treba pridobiti dovoljenja za gojitev (Uradni list RS, št. 62/07). Med njimi ni vrst, ki zadevajo Unijo. Pri vlaganju katerekoli druge tujerodne vrste je treba pridobiti posebno dovoljenje po predpisih o ohranjanju narave. Podrobnejše pogoje v zvezi z upravljanjem ribnika in rib se določi v vodnem dovoljenju skladno z načrtom upravljanja voda, mnenji Zavoda za ribištvo Slovenije in Zavoda RS za varstvo narave.

V ribogojnicah se brez dovoljenja lahko goji domorodne, lokalno prisotne vrste rib in tujerodne, za katere po Pravilniku o pristo živečih živalskih vrstah, za katere ni treba pridobiti dovoljenja za gojitev ni treba pridobiti dovoljenja za gojitev. Za druge vrste rib je treba pridobiti dovoljenje za gojitev v skladu s predpisi o varstvu narave.

Program upravljanja rib za obdobje do leta 2021 (v nadaljevanju: PUR), ki je strateški program za načrtovanje ribiškogojitvenega upravljanja, med Ukrepi za varstvo in trajnostno rabo rib usmerja v uravnavanje največjega dovoljenega uplena domorodnih vrst rib, a hkrati zmanjševanje populacij tujerodnih, predvsem invazivnih vrst rib ter preprečevanje njihovega širjenja. Poleg rib je iz naravovarstvenih razlogov dovoljen tudi uplen tujerodnih vrst rakov deseternožcev, signalnega raka (*Pacifastacus leniusculus*) in drugih tujerodnih vrst sladkovodnih rakov deseternožcev. PUR koncesionarjem nalaga, da se v ribiško gojitvenih načrtih določi specifičnim lastnostim območja prilagojene ribolovne režime, ki bodo zagotavljali trajnostno rabo ribolovnih virov. Možni način je regulacija posegov v populacije ribolovnih vrst rib, na primer z omejitvami načinov ribolova in količine dnevnega uplena, določanjem dovoljenih vab ter zvišano najmanjšo mero; po potrebi se določi strožje režime od splošno veljavnega, določenega s Pravilnikom o ribolovnem režimu v ribolovnih vodah; praviloma ribolovni režim »ujemi in izpusti« lahko velja le v ribolovnih revirjih, kjer tujerodnih vrst rib ni. V revirjih, kjer zaradi zaščite domorodnih vrst njihov uplen ni dovoljen, se tujerodne vrste morajo upleniti in izločati. PUR za taka območja ribiške upravljavce revirjev usmerja, da je treba v takih primerih spremeniti definicijo ribolovnega režima »ujemi in izpusti« oziroma mora biti na ribolovni dovolilnici ribolovni režim jasno določen tako, da režim »ujemi in izpusti« velja za domorodne vrste, za tujerodne vrste pa ne. Z ribolovnim režimom v ribiškogojitvenih načrtih določita tudi obseg in način izločanja tujerodnih in zlasti invazivnih vrst rib – vračanje ujetih tujerodnih invazivnih vrst je prepovedano. Preprečiti je treba nedovoljeno porabljanje z invazivnimi in drugimi tujerodnimi ter lokalno neznačilnimi vrstami rib, razen s šarenko in krapom. Ribiškogojitveni načrti, ki so bili sprejeti v obdobju veljave PUR, so z njim že usklajeni. Novi PUR, ki bo predvidoma pripravljen leta 2022, bo tematiko ITV obravnaval še bolj poglobljeno.

VODNE RASTLINE

Na področju vodnih rastlin se smiselno uporablja Zakon o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 8/10 – ZSKZ-B, 46/14, 21/18 – ZNOrg, 31/18, 82/20 in 3/22 – ZDeb, v nadaljnjem besedilu: ZON), ki v 17. členu prepoveduje naseljevanje rastlin in živali tujerodnih pristoživečih vrst. Specifično upravljanje invazivnih tujerodnih rastlin trenutno ni vključeno v noben sektor.

KOPENSKE RASTLINE

ZON v 4. točki 24. člena določa, da vlada predpiše podrobnejši način varstva rastlinskih ali živalskih vrst ter varstvo drugih vrst živih organizmov in pri tem uredi postopek odvzema rastlin ali živali tujerodnih vrst, ki ogrožajo domorodne vrste, in ravnanja v zvezi z omejevanjem in preprečevanjem širjenja ter zmanjševanjem in preprečevanjem negativnega vpliva tujerodnih vrst na naravo, zlasti invazivnih vrst.

Pravna podlaga za obvladovanje ITV je tudi v nekaterih aktih o zavarovanju. V prvem odstavku 8. člena Uredbe o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok (Uradni list RS, št. 75/13 in 46/14 – ZON-C) je določeno, da se okoli naravnega rezervata, zlasti na območju levega razbremenilnika reke Rižane, Koprskega zaliva in urbaniziranih površin neposredno ob naravnem rezervatu posegi, dejavnosti in ravnanje, ki lahko neugodno vplivajo na naravni rezervat med drugim zaradi posledic vnosa tujerodnih rastlin in tujerodnih ali hišnih živali, izvajajo tako, da vpliva ni ali je čim manjši. V 8. točki prvega odstavka 12. člena pa je določeno, da je ena izmed nalog upravljavca, da upravlja habitatne tipe in habitate vrst z uravnavanjem zaraslosti vegetacije in vodnih režimov, odstranjevanjem tujerodnih vrst in drugimi aktivnostmi.

Cilji in aktivnosti za obravnavanje poti vnosa in širjenja - Spontano širjenje:

V preglednici 1 je predstavljen strateški cilj obravnavanja poti vnosa in širjenja podkategorije spontano širjenje. Določenih je več operativnih ciljev ter aktivnosti za njihovo doseganje. Podana je tudi finančna ocena za izvedbo posameznih aktivnosti. Viri financiranja so lahko različni, in sicer državni proračun, Sklad podnebnih sprememb, različni projekti, občinski proračuni in drugi.

V preglednici 4 pa je predstavljen skupni operativni cilj in aktivnosti za vse obravnavane prioritete poti vnosa in širjenja v zvezi s skupnim komunikacijskim načrtom.

Preglednica 1: Aktivnosti, kazalci, nosilci aktivnosti, obdobje izvajanja, in ocena stroškov za pot vnosa Spontano širjenje (podkategorija 6.1). Nosilci aktivnosti so odebeljeni.

Aktivnost	Kazalci	Nosilci aktivnosti in sodelujoči	Terminski načrt	Finančna ocena (EUR)	Leto izvajanja aktivnosti za dosego kazalca					
					22	23	24	25	26	27
STRATEŠKI CILJ: Omejeno ali preprečeno širjenje ITV, ki so v Sloveniji že prisotne, in omejeno ali preprečeno širjenje ITV iz sosednjih držav, ki jih v Sloveniji še ni, in posledično ohranjeni ogrožene vrste in habitatni tipi, ki so zaradi ITV najbolj ogroženi, prednostno na zavarovanih območjih, območjih Natura 2000 in drugih naravovarstveno pomembnih območjih.										
OPERATIVNI CILJ 6.1.1: Učinkovit sistem zgodnjega odkrivanja in hitrega odzivanja (ZOHO) za ITV, ki jih v Sloveniji še ni, obstaja pa možnost njihovega vnosa in širjenja iz drugih držav										
a) določitev protokola za učinkovit sistem izvajanja zgodnjega odkrivanja in hitrega odzivanja (ZOHO) na mejah oziroma na ekološko ustreznih območjih, ki ležijo ob mejah	določen protokol za učinkovit sistem ZOHO na mejah oziroma na ekološko ustreznih območjih, ki ležijo ob mejah	MOP, ZGS, ZZRS, DRSV, DRSI, GIS	do 2023	ni dodatnih stroškov						
b) priprava in izvajanje metodologij za izvedbo ZOHO po posameznih taksonomskih skupinah z vključevanjem ciljnih sektorjev; pri tem se pozornost usmerja v ITV, ki jih v Sloveniji (še) ni, so pa v sosednjih državah in je njihovo širjenje na območje Slovenije mogoče oz. pričakovano; seznam prednostnih vrst je v Prilogi 4	(a) pripravljene metodologije za sistem ZOHO za Slovenijo za ključne taksonomske skupine in (b) njegovo izvajanje	MOP, ZRSVN, ARSO, ZGS, ZZRS, DRSV, DRSI, DARS, SŽ, KGZS, GIS	(a) do 2024 (b) 2025 – 2027	(a) 5.000 (b) 60.000	(a)	(a)	(a)	(b)	(b)	(b)

OSNUTEK

Aktivnost	Kazalci	Nosilci aktivnosti in sodelujoči	Terminski načrt	Finančna ocena (EUR)	Leto izvajanja aktivnosti za doseg kazalca					
					22	23	24	25	26	27
c) določitev metodologije in območja za reden monitoring na obmejnih območjih, od koder je možno spontano širjenje iz sosednjih držav (po taksonomskih skupinah), ki bodo omogočili odkrivanje in posledično ukrepanje ter njegovo izvajanje	(a) pripravljene metodologije monitoringa na obmejnih območjih za Slovenijo za ključne vrste ali taksonomske skupine in (b) njegovo izvajanje	MOP, ZRSVN , ZGS, ZZRS, DRSV, DRSI, DARS, SŽ, GIS	(a) do 2025 (b) 2026 - 2027	(a) 15.000 (b) 60.000	(a)	(a)	(a)	(a)	(b)	(b)
d) sprejem dopolnitve Uredbe o določitvi divjadi in lovnih dob tako, da se med divjad uvrsti ITV sesalcev in ptic, ki jih v Sloveniji še ni	sprejeta dopolnitev Uredbe o določitvi divjadi in lovnih dob	MKGP	do 2023	ni dodatnih stroškov						
e) vzdrževanje in nadgradnja informacijskega sistema za beleženje prisotnosti ITV in zagotovljena strokovna potrditev vrstne identifikacije ter obveščanje odgovornih institucij/sektorjev	delujoč informacijski sistem, ki zagotavlja obveščanje odgovornih institucij po sektorjih	MOP, ARSO , GIS	2022 - 2027	150.000						
OPERATIVNI CILJ 6.1.2: Učinkovit sistem lokalnega zgodnjega odkrivanja za vrste, ki so v Sloveniji le lokalno razširjene, in učinkovit sistem hitrega odzivanja (ZOHO) na območjih, kjer teh vrst še ni										
a) priprava metodologij za izvedbo ZOHO po posameznih taksonomskih skupinah z vključevanjem ciljnih sektorjev; pri tem se pozornost usmerja v ITV, ki se v Sloveniji pojavljajo le lokalno	(a) razvita metodologija za izvedbo ZOHO po taksonomskih skupinah za ključne vrste, ki se v Sloveniji pojavljajo lokalno, in (b) njegovo izvajanje	MOP, ZRSVN , ARSO , ZGS, ZZRS, DRSV, DRSI, DARS, SŽ, ELES, GIS	(a) do 2025 (b) 2026 - 2027	(a) 5.000 (b) 60.000	(a)	(a)	(a)	(a)	(b)	(b)

OSNUTEK

Aktivnost	Kazalci	Nosilci aktivnosti in sodelujoči	Terminski načrt	Finančna ocena (EUR)	Leto izvajanja aktivnosti za dosego kazalca					
					22	23	24	25	26	27
b) razviti in testirati metodologijo za odkrivanje novih vrst ali novih lokacij vrst, ki so v Sloveniji malo razširjene, in sicer s seznama prednostnih vrst, ki je v Prilogi 5	(a) razvita metodologija za odkrivanje novih vrst ali novih lokacij vrst, ki so v SLO malo razširjene in (b) njeno izvajanje ter (c) analiza učinkovitosti	MOP, ZRSVN , ZGS, ZZRS, DRSV, DARS, SŽ	(a) do 2023 (b) 2024 - 2026 (c) 2027	(a) 30.000 (b) 60.000 (c) 3.000	(a)	(a)	(b)	(b)	(b)	(c)
c) sprejme se sprememba Uredbe o določitvi divjadi in lovnih dob tako, da se za rakunastega psa spremeni lovno dobo na celo leto, med divjad se uvrsti rakuna in druge ITV sesalcev in ptic	sprejete spremembe Uredbe o določitvi divjadi in lovnih dob	MKGP	do 2023	ni dodatnih stroškov						
d) vzdrževanje in nadgradnja informacijskega sistema za beleženje prisotnosti ITV in zagotovljena strokovna potrditev vrstne identifikacije ter obveščanje odgovornih institucij/sektorjev	delujoč informacijski sistem, ki zagotavlja obveščanje odgovornih institucij po sektorjih	MOP, ARSO , GIS	2022 - 2027	stroški prikazani pri aktivnosti 6.1.1 e)						
OPERATIVNI CILJ 6.1.3: Operativni programi za obvladovanje močno razširjenih ITV so sprejeti in v izvajanju										
a) priprava oziroma dokončanje manjkajočih strokovnih podlag za obvladovanje močno razširjenih ITV iz Priloge 6	pripravljene vse strokovne podlage za obvladovanje močno razširjenih ITV	ZRSVN, ZZRS, ZGS (lovstvo), GIS,	do 2023	18.000						
b) sprejem posameznih operativnih programov za obvladovanje močno razširjenih ITV iz Priloge 6	sprejetje posameznih operativnih programov za obvladovanje močno razširjenih ITV	MOP, MKGP	2024 - 2025	ni dodatnih stroškov						

OSNUTEK

Aktivnost	Kazalci	Nosilci aktivnosti in sodelujoči	Terminski načrt	Finančna ocena (EUR)	Leto izvajanja aktivnosti za doseg kazalca					
					22	23	24	25	26	27
c) zagotovitev nadaljnega izvajanja monitoringov ter na podlagi monitoringov in drugih novih dejstev zagotovitev rednega posodabljanja operativnih programov	monitoringi močno razširjenih vrst se izvajajo	MOP, ZRSVN, ZZRS, ZGS (lovstvo), Upravitelji ZO	2022 – 2027	750.000						
d) redno izvajanje aktivnosti za izobraževanje in ozaveščanje strokovne in splošne javnosti k sporočanju podatkov o ITV, ki zadevajo Unijo, za namen dodatnega zbiranja podatkov o razširjenosti teh vrst, skladno s komunikacijskim načrtom	izobraževalne in ozaveščevalne aktivnosti za spodbujanje zbiranja podatkov o razširjenosti ITV se redno izvajajo – najmanj 10 dogodkov ali objav na leto	ZRSVN, MOP, MKGP, ZGS, ZZRS, KGZS, GIS, Upravitelji ZO in KGZ	2022 - 2027	60.000						
e) izvajanje nalog iz operativnih programov	izvajajo se naloge iz operativnih programov	Nosilci identificirani v operativnih programih	2025 - 2027	350.000						
OPERATIVNI CILJ 6.1.4: Cilji za obvladovanje ITV in preprečevanje njihovega širjenja so vključeni v program upravljanja območij Natura 2000										
a) izdelava analize najbolj občutljivejših vrst in habitatnih tipov Natura 2000, ki jih ogrožajo ITV	izdelana je analiza najbolj občutljivejših vrst in habitatnih tipov Natura 2000, ki jih ogrožajo ITV	MOP, ZRSVN, GIS	do 2025	55.000						

OSNUTEK

Aktivnost	Kazalci	Nosilci aktivnosti in sodelujoči	Terminski načrt	Finančna ocena (EUR)	Leto izvajanja aktivnosti za doseg kazalca					
					22	23	24	25	26	27
b) vključitev problematike invazivnih tujerodnih vrst v program upravljanja območij Natura 2000 (PUN) z vidika obvladovanja ter preprečevanja vnosa in širjenja ITV na Natura 2000 območja, prednostno za zagotavljanje ugodnega stanja kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov ter z vidika invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo	novi PUN vsebuje ukrepe za preprečevanje negativnih vplivov ITV na kvalifikacijske vrste in habitatne tipe	MOP, ZRSVN	do 2023	ni dodatnih stroškov						
OPERATIVNI CILJ 6.1.5: Cilji za obvladovanje ITV in preprečevanje njihovega širjenja so vključeni v sektorske načrte (predvsem ribiškogojitvene, gozdnogospodarske, lovskoupravljavske, načrte upravljanja voda in strateški načrt skupne kmetijske politike)										
a) zagotoviti nadaljnje, nadgrajeno ter usklajeno vključevanje ukrepov za obvladovanje, vnos in preprečevanje širjenja ITV, ki zadevajo Unijo, in sicer v vse nivoje sektorskega načrtovanja na področjih: - gozdarstva, - lovstva, - ribištva, - upravljanja z vodami, - kmetijske politike	ukrepi za preprečevanje in obvladovanje vnosa in širjenja ITV so vključeni v sektorske načrte za: (a) gozdarstvo, (b) lovstvo, (c) ribištvo, (d) upravljanje z vodami in v (e) kmetijske politike	ZRSVN, MOP (DRSV), MKGP, ZGS, ZZRS	(a) 2022 – 2027 (b) 2022 – 2027 (c) 2022 - 2027 (d) 2022 – 2027 (e) 2023 - 2027	dodatnih stroškov za pripravo sektorskih načrtov ni, stroškov za izvedbo še ni mogoče oceniti	(a), (b), (c), (d)	(a), (b), (c), (d), (e)	(a), (b), (c), (d), (e)	(a), (b), (c), (d), (e)	(a), (b), (c), (d), (e)	(a), (b), (c), (d), (e)

OSNUTEK

Aktivnost	Kazalci	Nosilci aktivnosti in sodelujoči	Terminski načrt	Finančna ocena (EUR)	Leto izvajanja aktivnosti za doseg kazalca					
					22	23	24	25	26	27
b) vključevati ukrepe za preprečevanje vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst v državne prostorske načrte za infrastrukturne objekte	ukrepi za preprečevanje vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst so vključeni v državne prostorske načrte za infrastrukturne objekte	MOP, DRSI, ZRSVN	2022 - 2027	dodatnih stroškov za vključitev ukrepov v DPN ni, stroškov za izvedbo še ni mogoče oceniti						
c) usposabljanje izvajalcev ukrepov za odstranitev in obvladovanje invazivnih tujerodnih vrst v skladu z nacionalnimi predpisi in načrtih upravljanja za posamezne sektorje, upoštevajoč območje in področje, ki ga ti pokrivajo	a) pripravljena navodila za izvajanje sektorskih ukrepov b) izvedena letna usposabljanja	ZRSVN, MOP (DRSV), MKGP, ZGS, ZZRS, KGZS in KGZ	a) 2024 b) 2024-2027	92.000			(a), (b)	(b)	(b)	(b)
d) priprava nabora primerov dobrih praks za sektorske aktivnosti, ki bi lahko prispevale k manjši dovzetnosti ekosistemov za ITV ob izvajanju sektorskih aktivnosti	pripravljen nabor primerov dobrih praks za zmanjšanje dovzetnosti ekosistemov za ITV ob izvajanju sektorskih aktivnosti	ZRSVN, MOP (DRSV), MKGP, ZGS, ZZRS, KGZS in KGZ	do 2027	35.000						

OSNUTEK

Aktivnost	Kazalci	Nosilci aktivnosti in sodelujoči	Terminski načrt	Finančna ocena (EUR)	Leto izvajanja aktivnosti za doseglo kazalca						
					22	23	24	25	26	27	
OPERATIVNI CILJ 6.1.6: Ukrepi za zgodnje odkrivanje in hitro odzivanje ter omejevanje širjenja močno razširjenih ITV so vključeni v letne programe dela upravljavcev zavarovanih območij in načrte njihovega upravljanja											
a) Upravljalci zavarovanih območij določijo prednostne strateške cilje in naloge za obvladovanje ter preprečevanje vnosa in širjenja ITV v zavarovanih območjih ter jih uskladijo z MOP ter z drugimi javnimi strokovnimi institucijami (npr. ZRSVN, ZGS, ZZRS); glavni cilji naj bodo usmerjeni v zgodnje odkrivanje in hitro odzivanje ter obvladovanje tistih ITV, ki na območju še niso zelo razširjene, ter vrste, ki najbolj ogrožajo cilje zavarovanih območij	določeni strateški cilji in naloge za obvladovanje ter preprečevanje vnosa in širjenja ITV v zavarovanih območjih z upravljavci	MOP, Upravljalci ZO, ZRSVN, ZZRS, ZGS	do 2023	17.000							
b) na podlagi strateških ciljev upravljavci zavarovanih območij določijo operativne cilje in jih vključijo v načrte upravljanja ali akcijske načrte	določeni operativni cilji za zavarovana območja z upravljavci, ki so vključeni v ustrezne načrte	MOP, Upravljalci ZO, ZRSVN, ZZRS, ZGS	2023 - 2024	34.000							
c) vključitev aktivnosti za doseganje operativnih ciljev v letne programe dela upravljavcev zavarovanih območij	ukrepi za preprečevanje in obvladovanje vnosa in širjenja ITV se izvajajo na podlagi letnih programov dela upravljavcev zavarovanih območij	MOP, Upravljalci ZO	2022 - 2027	ocena bo podana na podlagi operativnih ciljev, do takrat cca 750.000							

OSNUTEK

Aktivnost	Kazalci	Nosilci aktivnosti in sodelujoči	Terminski načrt	Finančna ocena (EUR)	Leto izvajanja aktivnosti za doseg kazalca					
					22	23	24	25	26	27
d) ciljno izvajanje rednih monitoringov izbranih ITV, ki so podlaga za operativne cilje, na zavarovanih območjih z upravljavci	upravljalci zavarovanih območij na zavarovanih območjih, ki jih upravljajo, redno zagotavljajo izvajanje monitoringa ključnih ITV	MOP, Upravljalci ZO, ZRSVN, ZZRS, ZGS	2022 - 2027	še ni mogoče oceniti						
e) zagotavljanje rednega povezovanja upravljavcev zavarovanih območij med seboj in z drugimi javnimi strokovnimi institucijami (npr. ZRSVN, ZGS, ZZRS) ter redno usposabljanje za obvladovanje ITV	upravljalci zavarovanih območij si med seboj in z drugimi javnimi strokovnimi institucijami najmanj enkrat letno izmenjajo izkušnje na temo ITV	ZRSVN, Upravljalci ZO, ZZRS, ZGS	2022 – 2027	15.000						
OPERATIVNI CILJ 6.1.7: Ukrepi za preprečevanje širjenja invazivnih tujerodnih vrst so vključeni v protokole vzdrževalnih del vzdrževalcev javnih infrastrukturnih objektov, ki so v upravljanju države ali lokalnih skupnosti										
a) dokončanje in uskladitev priporočil za vzdrževanje zelenih površin ob infrastrukturnih objektih in na drugih javnih zelenih površinah z deležniki	pripravljena in usklajena so priporočila za vzdrževanje zelenih površin ob infrastrukturnih objektih in drugih javnih površinah	ZRSVN, DRSI in koncesionarji, DARS, SŽ, DRSV in koncesionarji, vzdrževalci zelenih površin, SOS, ZOS, ZMOS	2022	7.000						
b) zagotovitev izmenjave znanj med vzdrževalci zelenih površin, njihovimi naročniki in naravovarstvenimi službami	z izvedbo strokovnih srečanj vsake dve leti je zagotovljena izmenjava znanj med vzdrževalci zelenih površin, lastniki zelenih površin in naravovarstvenimi službami	MOP, ZRSVN, DRSI, DARS, SŽ, ZRSVN, SOS, ZOS, ZMOS	2023 - 2027	4.500						

OSNUTEK

Aktivnost	Kazalci	Nosilci aktivnosti in sodelujoči	Terminski načrt	Finančna ocena (EUR)	Leto izvajanja aktivnosti za doseg kazalca					
					22	23	24	25	26	27
c) pilotno vključevanje ukrepov za preprečevanje širjenja ITV ob vzdrževanju zelenih površin ob infrastrukturnih objektih in na drugih zelenih površinah v protokole izvajanja vzdrževalnih in drugih del	ukrepi za preprečevanje širjenja ITV so vključeni v vzorčne protokole vzdrževanja zelenih površin ob infrastrukturnih objektih in drugih zelenih površinah	MOP, ZRSVN, DRSI, DARS, SŽ, DRSV, SOS, ZOS, ZMOS	2023-2027	še ni mogoče oceniti						

Kratice organizacij iz Preglednic 1,2,3 in 4.

ARSO – Agencija Republike Slovenije za okolje
DARS – Družba za avtoceste v Republiki Sloveniji
DRSI – Direkcija Republike Slovenije za infrastrukturo
DRSV – Direkcija Republike Slovenije za vode
ELES – ELES, d.o.o.
FURS – Finančna uprava Republike Slovenije
GIS – Gozdarski inštitut Slovenije
IRSOP – Inšpektorat Republike Slovenije za okolje in prostor

KGZ – Kmetijsko gozdarski zavodi
KGZS – Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije
MGRT – Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo
MKGP – Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
MOP – Ministrstvo za okolje in prostor
SOS – Skupnost občin Slovenije
SŽ – Slovenske železnice

UVHVVR – Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin
ZGS – Zavod za gozdove Slovenije
ZMOS – združenje mestnih občin Slovenije
ZO – zavarovana območja
ZOS – Združenje občin Slovenije
ZRSVN – Zavod Republike Slovenije za varstvo narave
ZZRS – Zavod za ribištvo Slovenije

3.2. ZA OKRASNE NAMENE, KI NISO VRTNARSTVO (PODKATEGORIJA 2.9)

Z obravnavo te poti vnosa naslavljamo invazivne tujerodne vrste, ki se vnašajo zaradi uporabe v okrasne namene. V Prilogi 2 so našteje ITV rastlin, ki zadevajo Unijo, za katere strokovne podlage izpostavljajo pomen te poti. Navedene so vrste, ki so že prisotne v naravi v Sloveniji ali blizu meje v sosednjih državah. Pomembnost je za posamezno vrsto določena na podlagi razširjenosti vrste v Sloveniji in verjetnosti spontanega širjenja iz sosednjih držav (povzeto po ZRSVN, 2020).

Zakonodaja in dokumenti upravljanja

Predstavljen je pregled nacionalnih predpisov in dokumentov upravljanja, ki opredeljujejo ravnanja za tujerodne vrste, ki se vnašajo in širijo po tej poti vnosa.

V skladu s 17. členom ZON je naseljevanje rastlin in živali tujerodnih prosto živečih vrst, kot so definirane v zakonu, prepovedano. Naselitev lahko izjemoma dovoli ministrstvo, če se v postopku presoje tveganja za naravo ugotovi, da poseg ne bo ogrozil naravnega ravnovesja ali sestavin biotske raznovrstnosti. Gojenje invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo, je skladno z Uredbo (EU) 1143/2014 prepovedano.

17. in 18. člen ZON omeujeta naseljevanje in doseljevanje tujerodnih rastlinskih in živalskih vrst. Pri tem termin naselitev pomeni vnos rastlin ali živali v ekosistem, v katerem rastline ali živali te vrste niso bile nikoli prisotne. Naselitev je lahko izvedena z namenom, da rastline ali živali v novem ekosistemu živijo, ali je nezavedna in je posledica človekovega malomarnega ravnanja (9. točka 11. člena). Doselitev pomeni vnos rastlin ali živali v ekosistem, v katerem rastline ali živali te vrste že živijo (2. točka 11. člena). Naseljevanje rastlin ali živali tujerodnih vrst je prepovedano (prvi odstavek 17. člena). Ne glede na to lahko ministrstvo izjemoma dovoli naselitev rastlin ali živali tujerodnih vrst, če se v postopku presoje tveganja za naravo ugotovi, da poseg v naravo ne bo ogrozil naravnega ravnovesja ali sestavin biotske raznovrstnosti (drugi odstavek 17. člena). Naseljevanje živali tujerodnih vrst, ki jih je dovoljeno loviti, in rastlin, ki se uporabljajo pri opravljanju kmetijske in gozdarske dejavnosti, dovoli pristojno ministrstvo s soglasjem ministrstva ob pogoju iz prejšnjega odstavka (tretji odstavek 17. člena). 18. člen v prvem do šestem odstavku določa, da mora biti doseljevanje rastlin ali živali tujerodnih vrst spremljano in nadzorovano; da mora fizična ali pravna oseba obvestiti ministrstvo o nameravani doselitvi rastlin ali živali tujerodnih vrst; da mora vlogi predlagatelj priložiti tudi ugotovitve izvedenega postopka presoje tveganja za naravo; da se odločba, s katero se doselitev prepove, izda na podlagi izvedenega postopka presoje tveganja za naravo. Če ministrstvo v 30 dneh od prejema popolne vloge o zahtevi ne odloči, se šteje, da z doselitvijo ne soglaša; da se za doseljevanje rastlin, ki se uporabljajo pri opravljanju kmetijske in gozdarske dejavnosti, določbe tega člena ne uporabljajo. Ob neupoštevanju 17. in 18. člena so določene globe za morebitno naselitev in doselitev tujerodnih vrst (160.a in 161. člen).

Z aktom o zavarovanju širšega zavarovanega območja se na zavarovanem območju glede na vrsto širšega zavarovanega območja lahko prepove, omeji ali drugače uredi prepoved vnašanja rastlin ali živali tujerodnih vrst (21. točka prvega odstavka 68. člena ZON).

Prepoved vnosa, nadzor nad območjem in dolžnost odstranjevanja invazivnih tujerodnih vrst so na nekaterih zavarovanih območjih z upravljavcem določene že v aktih o ustanovitvi zavarovanih območij, v programih upravljanja ali letnih načrtih dela.

V 5. točki 1. odstavka 13. člena Zakona o Triglavskem narodnem parku (Uradni list RS, št. 52/10, 46/14 – ZON-C, 60/17 in 82/20) je določeno, da je na območju narodnega parka prepovedano naseljevati ali gojiti rastline ali živali tujerodnih prostoživečih vrst. Naselitev ali gojitev rastlin ali živali tujerodnih vrst za pravne osebe šteje kot hujša kršitev, za katero je predvidena globa (4. točka prvega odstavka 62. člena).

Načrtu upravljanja Triglavskega narodnega parka opredeljuje, da imajo velik vpliv na živo naravo invazivne tujerodne rastline, predvsem na brežinah vodotokov in jezer, kjer z gostimi sestoji izpodrivajo domorodno rastlinstvo. Pri tem sta navedeni tudi vrsti japonski dresnik (*Fallopia japonica*) in žlezava nedotika (*Impatiens glandulifera*). Namerne naselitve invazivnih tujerodnih vrst so ena izmed glavnih pritiskov in groženj ciljem parka, saj imajo lahko uničujoče in nepovratne posledice za biotsko

raznoverstnost, npr. ribe, ki so bile namerno naseljene v izolirana gorska jezera in vodotoke, naselitev nekaterih sesalcev, načrtno zasmrečevanje gozdnih planot. Kot enega izmed upravljalških ciljev za področje A – ohranjanje narave, načrt upravljanja vključuje izvajanje skupne zakonodaje EU o preprečevanju in obvladovanju vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst ter pripravo akcijskega načrta za njeno izvajanje. Poleg priprave akcijskega načrta za izvedbo uredbe se predvideva tudi izvajanje akcijskega načrta za divjad in ribe, vključitev ciljev in ukrepov v sektorske načrte, pa tudi monitoring v parku.

Odlok o Krajinskem parku Tivoli, Rožnik in Šišenski hrib (Uradni list RS, št. 78/2015) v 9. točki drugega odstavka 10. člena navaja, da v krajinskem parku ni dovoljeno naseljevati in doseljevati rastlin tujerodnih vrst na kmetijska in gozdna zemljišča, razen doseljevati tujerodne rastline, ki niso invazivne, na Jesenkovo pot s predhodnim soglasjem ZRSVN. V 4. točki prvega odstavka 19. člena Odloka o Krajinskem parku Tivoli, Rožnik in Šišenski hrib je navedeno, da se za doseganje varstvenih ciljev krajinskega parka v krajinskem parku izvaja naravovarstveno nalogo preprečevanje širjenja in odstranjevanje tujerodnih, še zlasti invazivnih rastlinskih in živalskih vrst.

Odlok o Krajinskem parku Debeli rtič (Uradni list RS, št. 48/2018) v 14. točki 2. odstavka 11. člena navaja, da v krajinskem parku ni dovoljeno vnašanje tujerodnih oziroma invazivnih vrst rastlin in živali.

V 8. točki 2. odstavka 12. člena Odloka o Krajinskem parku Pivška presihajoča jezera (Uradni list RS, št. 43/2014) je določeno, da v varstvenem območju jezer ni dovoljeno naseljevati in gojiti rastlin tujerodnih vrst.

V 9. točki prvega odstavka 12. člena Uredbe o Krajinskem parku Radensko polje (Uradni list RS, št. 104/11 in 80/18) je določeno, da v drugem varstvenem območju ni dovoljeno naseljevati in gojiti živali in rastlin tujerodnih vrst.

V 9. točki 3. člena Uredbe o Krajinskem parku Sečoveljske soline (Uradni list RS, št. 29/01, 46/14 – ZON-C in 48/18) je določeno, da je v parku prepovedano izvajati posege, opravljati dejavnosti ali ravnati na način, ki bi lahko škodljivo vplival na naravne vrednote in biotsko raznoverstnost v parku in spreminjal ali ogrožal njegovo ekološko, biotsko ali krajinsko vrednost, med drugim še zlasti vnašati rastline ali živali tujerodnih vrst.

Cilji in aktivnosti za obravnavanje poti vnosa in širjenja - Za okrasne namene, ki niso vrtnarstvo (podkategorija 2.9)

V Preglednici 2 je predstavljen Strateški cilj obravnavanja poti vnosa in širjenja podkategorije Za okrasne namene, ki niso vrtnarstvo. Določenih je tudi več operativnih ciljev ter aktivnosti za njihovo doseganje. Podana je finančna ocena za izvedbo posameznih aktivnosti. Viri financiranja so lahko različni, in sicer državni proračun, Sklad podnebnih sprememb, različni projekti, občinski proračuni in drugi.

Preglednica 2: Aktivnosti, kazalci, nosilci aktivnosti, obdobje izvajanja, in ocena stroškov za pot vnosa Za okrasne namene, ki niso vrtnarstvo (podkategorija 2.9). Nosilci aktivnosti so odebeljeni.

Aktivnost	Kazalci	Nosilci aktivnosti in sodelujoči	Terminski načrt	Finančna ocena (EUR)	Leto izvajanja aktivnosti za doseg kazalca					
					22	23	24	25	26	27
STRATEŠKI CILJ: Preprečen vnos in širjenje invazivnih tujerodnih rastlin z vrtov, iz parkov, ribnikov ter z drugih javnih zelenih površin v naravo in posledično ohranjeni vrste in habitatni tipi, ki so zaradi ITV najbolj ogroženi, prednostno na zavarovanih območjih, območjih Natura 2000 in drugih naravovarstveno pomembnih območjih.										
OPERATIVNI CILJ 2.9.1: Izdelana in dostopna so priporočila za preprečevanje širjenja ITV iz parkov in drugih javnih zelenih površin, z vrtov in iz ribnikov										
a) za urejanje in vzdrževanje vrtov, parkov in drugih zelenih javnih površin ter ribnikov se pripravi navodila za preprečevanje širjenja ITV s teh površin, vključno z navodili za uspešno odstranjevanje ITV in ravnanje z njihovimi ostanki	pripravljena so navodila za preprečevanje širjenja ITV iz parkov, z vrtov in drugih zelenih površin ter ribnikov (vključno z odstranjevanjem ITV in ravnanjem z njihovimi ostanki)	ZRSVN, MOP	do 2025	25.000						
b) zagotovita se dostopnost in promocija navodil med strokovno in laično javnostjo	navodila za urejanje in vzdrževanje vrtov parkov, drugih zelenih površin in ribnikov so javno objavljena in promovirana	ZRSVN, MOP	do 2026	15.000						
c) vzpostavi se možnost rednega izobraževanja in izmenjave izkušenj vzdrževalcev javnih zelenih površin, parkov in ribnikov, ki vključuje znanja o obvladovanju ITV	izvedeno je izobraževanje/delavnica za vzdrževalce parkov in drugih zelenih površin	ZRSVN, MOP	2026-2027	2.000/izobraževanje						

OSNUTEK

Aktivnost	Kazalci	Nosilci aktivnosti in sodelujoči	Terminski načrt	Finančna ocena (EUR)	Leto izvajanja aktivnosti za dosego kazalca					
					22	23	24	25	26	27
OPERATIVNI CILJ 2.9.2: V parkih ter drugih javnih zelenih površinah, na vrtovih in v ribnikih ljudje ne gojijo več okrasnih rastlin ITV, ampak jih skladno z navodili odstranjujejo in zamenjujejo z domorodnimi in neinvazivnimi tujerodnimi vrstami										
a) priprava nabora okrasnih rastlin, s katerimi se nadomešča okrasne ITV	pripravljen je seznam okrasnih rastlin, ki lahko nadomestijo okrasne ITV	ZRSVN, MOP	2025	15.000						
b) priprava priročnika z ukrepi za varno in učinkovito odstranitev okrasnih ITV rastlin z upravljanih površin	objavljen priročnik z ukrepi za varno in učinkovito odstranitev okrasnih ITV rastlin z upravljanih površin	ZRSVN, MOP	2025	15.000						
c) priprava pregleda prisotnosti okrasnih ITV na javnih zelenih površinah predvsem v mestnih občinah ter seznanitev občin s stanjem in potrebnimi ukrepi	(a) narejen je pregled prisotnosti okrasnih ITV na javnih zelenih površinah predvsem v mestnih občinah ter seznanitev občin s stanjem in potrebnimi ukrepi; (b) na pregledanih zelenih površinah predvsem mestnih občin ni več prisotnih okrasnih rastlin ITV	MOP, ZRSVN, ZMOS	(a) 2024 (b) 2024 - 2027	(a) 20.000 (b) še ni mogoče oceniti			(a), (b)	(b)	(b)	(b)
d) okrepitev inšpekcijskega nadzora glede gojenja ITV, ki zadevajo Unijo, na zasebnih in javnih površinah, zlasti za vrste, ki niso močno razširjene	število opravljenih inšpekcijskih nadzorov se od 2023 do 2027 letno povečuje	IRSOP, MKGP	2023 - 2027	ni dodatnih stroškov						

OSNUTEK

Aktivnost	Kazalci	Nosilci aktivnosti in sodelujoči	Terminski načrt	Finančna ocena (EUR)	Leto izvajanja aktivnosti za dosego kazalca					
					22	23	24	25	26	27
OPERATIVNI CILJ 2.9.3: Nadgrajen je sistem nadzora vnosa /uvoza okrasnih rastlin na mejah										
a) priprava analize pomena vnosa ITV rastlin v EU na mejah in ukrepov prilagojenih rezultatom analize	pripravljena je analiza pomembnosti vnosa ITR prek meja in nabor odgovarjajočih ukrepov	ZRSVN, UVHVR, MOP , Carinska služba	2024	10.000						
b) zagotovitev rednega informiranja pristojnih mejnih organov za nadzor uvoza okrasnih rastlin (UVHVVR, FURS in poštna podjetja, ki so registrirana kot vstopna točka za uvoz semen, rastlin ipd.) ter njihovo povezovanje	zagotovljeno je redno informiranje (ob novostih) pristojnih mejnih organov in njihovo povezovanje	ZRSVN, UVHVR, MOP , FURS (Carinska služba)	2024 - 2027	5.000						
c) izpopolnjeni načini prepoznave in zaznave rastlin in njihovih reproduktivnih delov na mejah ter preučitev možnosti uvedbe novih metod, prilagojenih na zaznavanje ITV rastlin, ki zadevajo Unijo	načini prepoznave in zaznave rastlin in njihovih reproduktivnih delov na mejah so izpopolnjeni in prilagojeni zaznavi vnosa ITV rastlin s Seznama	ZRSVN, UVHVR, MOP , FURS (Carinska služba)	2025	ni mogoče oceniti						
OPERATIVNI CILJ 2.9.4: Ponudniki in uporabniki spletnih trgovin in forumov so obveščeni o omejitvah in negativnih posledicah ITV, ter s tem spodbujeni k izvajanju prostovoljnih ukrepov za preprečitev vnosa in širjenja ITV prek svojih platform/orodij										
a) vzpostaviti redno obveščanje domačih spletnih trgovcev in urednikov spletnih forumov o zakonodaji vezani na ITV, ki zadevajo Unijo	vzpostavljen sistem rednega obveščanja (ob novostih) domačih spletnih trgovcev in urednikov spletnih forumov o zakonodaji o ITV	MOP , ZRSVN, MGRT	2023 - 2027	6.000						

OSNUTEK

Aktivnost	Kazalci	Nosilci aktivnosti in sodelujoči	Terminski načrt	Finančna ocena (EUR)	Leto izvajanja aktivnosti za dosego kazalca					
					22	23	24	25	26	27
b) z večjimi domačimi ponudniki spletne trgovine in uredniki forumov se dogovori o obveščanju njihovih uporabnikov o zakonskih obveznostih vezanih na ITV	dogovor s ključnimi spletnimi trgovci in uredniki forumov glede obveščanja o ITV, dostop do uradnega seznama prepovedanih ITV je omogočen na ključnih spletnih straneh	MOP , ZRSVN, MKGP, ZGS, MGRT	2023	10.000						
c) izboljša se nadzor nad trgovino po pošti in po spletu ter vsebino ITV vključi med prednostne naloge v programe dela pristojnih inšpekcij in FURS	v letnih poročilih pristojnih organov je razviden okrepljen nadzor nad trgovino po pošti in spletu	IRSOP , UVHVVR, FURS (Carinska služba)	2023 - 2027	ni dodatnih stroškov						
d) preučitev možnosti uvedbe avtomatiziranega nadzora nad spletno prodajo prepovedanih ITV (ključne besede, ki jih išče sistem)	preučena je možnost uvedbe avtomatiziranega nadzora nad spletno prodajo prepovedanih ITV (ključne besede, ki jih išče sistem) in predlog izvedbe	MOP , MGRT, MKGP, FURS (Carinska služba)	2025	20.000						

3.3. HIŠNE ŽIVALI/AKVARIJSKE VRSTE/TERARIJSKE VRSTE (PODKATEGORIJA 2.4)

Z obravnavo te poti vnosa naslavljamo preprečevanje vnosa in širjenja vrst, ki so hišne živali akvarijske vrste ali terarijske vrste.

V Prilogi 3 so našteje ITV, ki zadevajo Unijo, za katere strokovne podlage izpostavljajo pomen te poti. Navedene so vrste, ki so že prisotne v naravi v Sloveniji ali blizu meje v sosednjih državah. Pomembnost je določena na podlagi razširjenosti vrste v Sloveniji in verjetnosti spontanega širjenja iz sosednjih držav (povzeto po ZRSVN, 2020). Višja številka pomeni večjo verjetnost širjenja v in znotraj Slovenije.

Zakonodaja in dokumenti upravljanja

Predstavljen je pregled nacionalnih predpisov in dokumentov upravljanja, ki opredeljujejo ravnanja za tujerodne vrste, ki se vnašajo in širijo po tej poti vnosa:

Spuščanje tujerodnih vrst v naravo ter zapustitev hišnih živali je v Sloveniji pravno urejena z ZON in Zakonom o zaščiti živali (Uradni list RS, št. 38/13 – uradno prečiščeno besedilo, 21/18 – ZNOrg, 92/20 in 159/21, v nadaljnjem besedilu: ZZZiv).

Med ukrepe varstva prosto živečih domorodnih vrst, ki jih določa ZON, uvrščamo med drugim tudi:

- nadzorovanje doseljevanja in naseljevanja živali tujerodnih vrst v naravo,
- obveznost označitve živali v ujetništvu (velja za gojene živali),
- obveznost pridobitve dovoljenja za gojitev živali, za izvoz, uvoz ali tranzit živali,
- obveznost izvedbe postopka presoje tveganja za naravo s katerim se ugotovi, da poseg v naravo ne bo ogrozil biotske raznovrstnosti.

V skladu s 17. členom ZON je v Sloveniji prepovedano naseljevanje tujerodnih rastlin ali živali v naravo. Naselitev je v zakonu definirana kot »vnos rastlin ali živali v ekosistem, v katerem rastline ali živali te vrste niso bile nikoli prisotne. Naselitev je lahko izvedena z namenom, da rastline ali živali v novem ekosistemu živijo, ali je nezavedna in je posledica človekovega malomarnega ravnanja, npr. odmetavanje akvarijskih ali terarijskih živali v naravo ali omogočanje pobega živali iz ograjenih prostorov. Vnos živali v prostor za gojitev živali ni naselitev.«

ZZZiv določa odgovornost ljudi za zaščito živali, kar je dolžnost vseh pravnih in fizičnih oseb, ki so v kakršnemkoli odnosu do živali, zlasti pa skrbnikov živali. V skladu s 15. členom tega zakona je med drugim prepovedano namerno trajno ali začasno zapustiti živali.

Na podlagi 5. a člena ZZZiv in 90. člena Zakona o veterinarskih merilih skladnosti (Uradni list RS, št. 93/05, 90/12 – ZdZPVHVVR, 23/13 – ZZZiv-C, 40/14 – ZIN-B in 22/18), Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin vodi Centralni register hišnih živali, ki nima statusa javnega registra. ZZZiv uporablja izraz hišne živali za »pse, domače mačke, sobne ptice, male glodavce, terarijske, akvarijske in druge živali, ki so namenjene za družbo, varstvo ali pomoč človeku«.

ZZZiv je bil nazadnje noveliran leta 2021. Nova člena 6.b in 6.c določata sprejetje seznama prepovedanih in dovoljenih vrst živali, ki ju sprejme minister, pristojen za veterinarstvo, v soglasju z ministrom, pristojnim za ohranjanje narave, v enem letu od uveljavitve tega zakona. Novi členi se začnejo uporabljati v roku 18 mesecev od uveljavitve zakona.

Novi člen 31.a med drugim določa, da lahko občine sofinancirajo spodbujanje odgovornega lastništva hišnih živali.

Pravilnik o zaščiti hišnih živali (Uradni list RS, št. 51/09 in 89/14) v 20. členu določa dolžnosti prodajalca, ki mora kupca ob nakupu živali pisno seznaniti z: (a) oskrbo, prehrano, nego in ustrezno namestitvijo, ki jo potrebuje žival; (b) starostjo in običajno življenjsko dobo živali ter velikostjo odrasle živali; (c) morebitnimi nevarnostmi za človeka ali druge živali (ugrizi, kužne bolezni); (d) določbami tega pravilnika, ki se nanašajo na določeno vrsto živali, oziroma določbami predpisov, ki urejajo varstvo živali prosto živečih vrst; (e) obveznimi in priporočljivimi cepljenji živali.

Pravilnik o označevanju in registraciji hišnih živali (Uradni list RS, št. 89/14) v 3. členu določa obvezno označitev z mikročipom za pse ter za namen premikov izven Slovenije tudi za mačke in bele dihurje. Skladno s 5. členom Pravilnika morajo biti ostale hišne živali v prometu in pri trgovanju označene na način, ki omogoča njihovo identifikacijo.

Odredba o bivalnih razmerah in oskrbi živali prostoživečih vrst v ujetništvu (Uradni list RS, št. 90/01 in 46/14 – ZON-C), ki zadeva tujerodne vrste v ujetništvu oziroma oskrbi v 2. točki 5. člena določa, da mora biti oskrba živali ustrezna, kar pomeni, da mora biti žival nadzorovana na način, da ji je onemogočen pobeg. Določbe te odredbe se nanašajo na domorodne in tujerodne živali prostoživečih vrst, vključno s hišnimi živalmi prostoživečih vrst, ki se vzrejajo ali redijo za družbo, varstvo ali pomoč človeku. Nadzor nad izvajanjem določb te odredbe opravljajo inšpektorji, pristojni za ohranjanje narave, in naravovarstveni nadzorniki, veterinarski inšpektorji pa v okviru nadzora, ki so ga dolžni izvajati na podlagi zakona, ki ureja zaščito živali.

Na področju hišnih in prostoživečih živali v ujetništvu poleg zgoraj omenjenih veljajo še nekateri drugi predpisi, ki podrobneje opredeljujejo določila ZZZiv, in sicer: Pravilnik o pogojih za zavetišča za zapuščene živali (Uradni list RS, št. 45/00 in 78/04), Pravilnik o označevanju živali prosto živečih vrst v ujetništvu (Uradni list RS, št. 58/04), in Uredba o ravnanju in načinih varstva pri trgovini z živalskimi in rastlinskimi vrstami (Uradni list RS, št. 39/08, 106/10, 78/12 in 58/17).

Cilji in aktivnosti za obravnavanje poti vnosa in širjenja - Hišne živali/akvarijske vrste/terarijske vrste (podkategorija 2.4)

V preglednici 3 je predstavljen strateški cilj obravnavanja poti vnosa in širjenja podkategorije Hišne živali/akvarijske vrste/terarijske vrste (podkategorija 2.4). Določenih je tudi več operativnih ciljev ter aktivnosti za njihovo doseganje. Podana je finančna ocena za izvedbo posameznih aktivnosti. Viri financiranja so lahko različni, in sicer državni proračun, Sklad podnebnih sprememb, različni projekti, občinski proračuni in drugi.

OSNUTEK

Preglednica 3: Aktivnosti, kazalci, nosilci aktivnosti, obdobje izvajanja, in ocena stroškov za pot vnosa Hišne živali/akvarijske vrste/terarijske vrste (podkategorija 2.4). Nosilci aktivnosti so odebeljeni.

Aktivnost	Kazalci	Nosilci aktivnosti in sodelujoči	Terminski načrt	Finančna ocena (EUR)	Leto izvajanja aktivnosti za dosego kazalca					
					22	23	24	25	26	27
STRATEŠKI CILJ: Preprečen je vnos in širjenje ITV hišnih živali/akvarijskih vrst/terarijskih vrst (vključno z živo hrano za take vrste) in posledično ohranjeni vrste in habitatni tipi, ki so zaradi ITV najbolj ogroženi, prednostno na zavarovanih območjih, območjih Natura 2000 in drugih naravovarstveno pomembnih območjih.										
OPERATIVNI CILJ 2.4.1: Lastniki hišnih živali/akvarijskih vrst/terarijskih vrst so seznanjeni z zakonodajo in nevarnostmi, ki jih predstavlja posedovanje hišnih živali ITV, ter z ukrepi, ki jih morajo sprejeti, da se prepreči možnost njihovega razmnoževanja in pobega										
a) priprava priročnika za oskrbo in preprečevanje razmnoževanja ITV, za katere se pričakuje, da jih ljudje še posedujejo, in zagotovi njegovo dostopnost in promocijo; seznam prednostnih vrst je v Prilogi 7	pripravljen priročnik za oskrbo in preprečevanje razmnoževanja ITV za relevantne vrste	ZRSVN, MOP, UVHVVR	2023	15.000						
b) priprava priročnika za ustrezno vzdrževanje in čiščenje akvarijev, ribnikov in terarijev z vidika preprečitve vnosa ITV v naravo	pripravljen priročnik za ustrezno vzdrževanje akvarijev, ribnikov in terarijev	ZRSVN, MOP	2023	15.000						
c) z različnimi ukrepi/ugodnostmi, kot na primer s subvencioniranjem, seznamom ustanov, ki specialne sterilizacije opravljajo, se spodbuja primerne načine sterilizacije/kastracije ITV hišnih živali/akvarijskih vrst/terarijskih vrst (prednostno za vrste iz Priloge 7) ter zagotavlja možnosti za njihovo izvedbo	pripravljen seznam ustanov, ki opravljajo sterilizacije, sterilizacije/kastracije ITV hišnih živali/akvarijskih vrst/terarijskih vrst se izvajajo na zahtevo lastnikov	UVHVVR	2023	2.000						

OSNUTEK

Aktivnost	Kazalci	Nosilci aktivnosti in sodelujoči	Terminski načrt	Finančna ocena (EUR)	Leto izvajanja aktivnosti za dosego kazalca					
					22	23	24	25	26	27
d) priprava nabora vrst vodnih rastlin, ki ne predstavljajo tveganja za naravo tudi v primeru morebitnega pobega/izpusta v naravo, v sodelovanju z deležniki	pripravljen je seznam vodnih rastlin, ki v Sloveniji ne predstavljajo tveganja za naravo v primeru pobega	ZRSVN, MOP	2024	15.000						
e) spodbujanje prodajalcev akvarijskih in drugih vodnih rastlin, da so vse vodne rastline pri prodaji označene z znanstvenim imenom, s komunikacijskimi in drugimi aktivnostmi	delež trgovin, ki imajo vodne rastline označene z znanstvenim imenom, se povečuje in doseže najmanj 80 %	ZRSVN, MGRT, MOP, TZS – Sekcija ZOO trgovin	2023 - 2027	30.000						
OPERATIVNI CILJ 2.4.2: Znale so potreba in možnosti za označitev hišnih živali, ki so bile posedovane pred uvrstitvijo na seznam EU										
a) izdelava analize stanja hišnih živali, ki so bile posedovane pred uvrstitvijo ITV na seznam EU	izvedena analiza stanja hišnih živali, ki so bile posedovane pred uvrstitvijo ITV na seznam EU	MOP, ZRSVN, UVHVVR	2024	6.000						
b) analiza obstoječih pravnih podlag in morebitne posodobitve/spremembe predpisov s področja označevanja hišnih živali, glede na rezultate aktivnosti a)	Izvedena analiza obstoječih pravnih podlag in morebitne posodobitve/spremembe predpisov s področja označevanja hišnih živali	MOP, ZRSVN, UVHVVR	2024	ni dodatnih stroškov						

OSNUTEK

Aktivnost	Kazalci	Nosilci aktivnosti in sodelujoči	Terminski načrt	Finančna ocena (EUR)	Leto izvajanja aktivnosti za dosego kazalca					
					22	23	24	25	26	27
OPERATIVNI CILJ 2.4.3: Vzpostavljen je učinkovit sistem pregledov na mejah za preprečitev vnosa ITV hišnih živali/akvarijskih vrst/terarijskih vrst										
a) priprava analize grožnje vnosa hišnih živali/akvarijskih vrst/terarijskih vrst v EU na mejah in ukrepe, prilagojene rezultatom analize	analizirana grožnja vnosa hišnih živali/akvarijskih vrst/terarijskih vrst v EU na mejah ter predlog ukrepov	MOP, ZRSVN, UVHVVR, Carinska služba	2024	10.000						
b) zagotovitev rednega informiranja pristojnih mejnih organov za nadzor uvoza hišnih živali/akvarijskih vrst/terarijskih vrst (UVHVVR) ter njihovo povezovanje	zagotovljeno je redno (ob novostih) informiranje pristojnih mejnih organov in njihovo povezovanje	MOP, ZRSVN, UVHVVR, Carinska služba	2023 - 2027	5.000						
c) izpopolnitev načinov prepoznave in zaznave hišnih živali/akvarijskih vrst/terarijskih vrst, ki zadevajo Unijo, in njihovih reproduktivnih delov na mejah ter preučitev možnosti uvedbe novih metod, prilagojenih za njihovo zaznavanje	načini prepoznave in zaznave hišnih živali/akvarijskih vrst/terarijskih vrst in njihovih reproduktivnih delov so izpopolnjeni z izvedenim izobraževanjem in optimizirani postopki zaznave vnosa ITV s Seznama	MOP, ZRSVN, UVHVVR, Carinska služba	2024	5.000						

OSNUTEK

Aktivnost	Kazalci	Nosilci aktivnosti in sodelujoči	Terminski načrt	Finančna ocena (EUR)	Leto izvajanja aktivnosti za dosego kazalca					
					22	23	24	25	26	27
OPERATIVNI CILJ 2.4.4: Ponudniki in uporabniki spletnih trgovin in forumov so obveščeni o omejitvah in negativnih posledicah ITV, ponudniki so spodbujeni k izvedenju prostovoljnih ukrepov za preprečitev vnosa in širjenja ITV prek svojih platform/orodji										
a) vzpostavitev rednega obveščanja domačih spletnih trgovcev in urednikov spletnih forumov o zakonodaji vezani na ITV, ki zadevajo Unijo	vzpostavljen sistem rednega obveščanja (ob novostih) domačih spletnih trgovcev in urednikov spletnih forumov o zakonodaji o ITV	ZRSVN, MOP, MGRT	2023 - 2027	5.000						
b) z večjimi ponudniki slovenske spletne trgovine in uredniki forumov se dogovori o obveščanje njihovih uporabnikov o zakonskih obveznostih vezanih na ITV	izveden dogovor s ključnimi spletnimi trgovci in uredniki forumov glede obveščanja o ITV, dostop do uradnega seznama prepovedanih ITV so omogočeni na ključnih spletnih straneh	MOP, ZRSVN, MGRT	2023	10.000						
c) izvajanje nadzora nad trgovino po pošti in po spletu ter vsebino ITV vključitev med prednostne redne programe dela Inšpekcije RS za okolje, Pošte Slovenije in FURS	v letnih poročilih pristojnih organov je razviden reden nadzor nad trgovino po pošti in spletu	MOP, UVHVVR, ZRSVN, FURS (Carinska služba)	2023 - 2027	ni dodatnih stroškov						
d) preuči se možnost uvedbe avtomatiziranega nadzora nad spletno prodajo prepovedanih ITV (ključne besede, ki jih išče sistem)	preučena možnost uvedbe avtomatiziranega nadzora nad spletno prodajo prepovedanih ITV	MOP, UVHVVR, ZRSVN, FURS (Carinska služba)	2025	20.000						

OSNUTEK

Aktivnost	Kazalci	Nosilci aktivnosti in sodelujoči	Terminski načrt	Finančna ocena (EUR)	Leto izvajanja aktivnosti za dosego kazalca					
					22	23	24	25	26	27
OPERATIVNI CILJ 2.4.5: Na seznam dovoljenih živali, iz člena 6. c Zakona o zaščiti živali, niso uvrščene invazivne tujerodne vrste, ki zadevajo Unijo, ter tujerodne vrste, ki na območju Slovenije v primeru izpustov zaradi svoje invazivnosti predstavljajo nevarnost za biodiverzitetu oziroma nevarnost za ohranitev okolja										
a) zagotovljena je vključenost pristojnih strokovnih institucij za ohranjanje narave s poznavanjem invazivnih tujerodnih vrst v pripravo seznamov dovoljenih in prepovedanih vrst hišnih živali	vključenost pristojnih strokovnih institucij za ohranjanje narave s poznavanjem invazivnih tujerodnih vrst v pripravo seznamov dovoljenih in prepovedanih vrst hišnih živali, iz člena 6.b in 6. c Zakona o zaščiti živali	MKGP, MOP, UVHVVR, ZRSVN	2022 - 2027	ni dodatnih stroškov						
b) pri pripravi seznamov dovoljenih in prepovedanih živali iz člena 6. c in 6. b Zakona o zaščiti živali se preveri lastnosti vrst in njihov potencial za invazivnost na območju Slovenije	preverjene so lastnosti in invazivni potencial na območju Slovenije za vrste, ki so vključene na seznam dovoljenih vrst, iz člena 6. c Zakona o zaščiti živali	MOP, ZRSVN, MKGP, UVHVVR	2022 - 2027	ni dodatnih stroškov						

OSNUTEK

Preglednica 4: Aktivnosti, kazalci, nosilci aktivnosti, obdobje izvajanja, in ocena stroškov za obravnavanje vseh prednostnih poti vnosa za pripravo in izvajanje komunikacijskega načrta. Nosilci aktivnosti so odebeljeni.

Aktivnost	Kazalci	Nosilci aktivnosti in sodelujoči	Predlog terminskega načrta	Finančna ocena (EUR)	Leto izvajanja aktivnosti za doseg kazalca						
					22	23	24	25	26	27	
OPERATIVNI CILJ - KOMUNIKACIJSKI NAČRT: Priprava celovitega komunikacijskega načrta, ki bo omogočil doseganje strateškega in vseh operativnih ciljev, zagotovitev njegovega izvajanja in preverjanje učinkovitosti											
Priprava celovitega komunikacijskega načrta, ki bo omogočil doseganje strateškega in vseh operativnih ciljev naslovljenih poti vnosa, zagotovitev njegovega izvajanja in preverjanje učinkovitosti	(a) pripravljen enoten komunikacijski načrt, (b) izvedene aktivnosti ter (c) opravljena analiza njegovega izvajanja in učinkovitosti	ZRSVN, MOP, MKGP, ZGS, ZZRS, UVHVVR KGZS in KGZ	(a) jan. 2023 (b) 2023 – 2027 (c) 2027	(a) 60.000 (b) 300.000 (c) 2.000	(a)	(a), (b)	(b)	(b)	(b)	(b), (c)	

PRILOGE

Priloga 1: Skupine vrst za katere je pomembna pot vnosa 6.1. za Slovenijo

Sesalci in ptiči za katere je pomembna pot vnosa 6.1 za Slovenijo

(povzeto po ZRSVN, 2022). Legenda (Pomembnost vrste za širjenje): 0 – ni pomembna, 1 – majhna pomembnost, 2 – srednja pomembnost, 3 – največja pomembnost.

Slovensko ime	Strokovno ime	Pomembnost vrste	Razširjenost v Sloveniji	Prisotnost v sosednjih državah
nilska gos	<i>Alopochen aegyptiacus</i>	1	prehodna	AT, IT, HU, HR
belolična trdorepka	<i>Oxyura jamaicensis</i>	1	prehodna	AT, IT, HU
sveti ibis	<i>Threskiornis aethiopicus</i>	1	prehodna	IT, HR
pižmovka	<i>Ondatra zibethicus</i>	3	naturalizirana - pogosta	AT, IT, HU, HR
¹ mali indijski mungo	<i>Herpestes javanicus</i>	0	ni prisotna	HR
nutrija	<i>Myocastor coypus</i>	3	naturalizirana - pogosta	AT, IT, HU, HR
rakunasti pes	<i>Nyctereutes procyonoides</i>	1	prehodna	AT, IT, HU, HR
rakun	<i>Procyon lotor</i>	1	prehodna	AT, HU, IT
sibirski bunduruk	<i>Tamias sibiricus</i>	1	ni prisotna	IT

¹ Vrsta je sicer prisotna na Hrvaškem, vendar ne v bližini meje. Zaenkrat ne predvidevamo, da bi se v času veljavnosti akcijskega načrta vrsta razširila v Slovenijo.

Žuželke za katere je pomembna pot vnosa 6.1. za Slovenijo

(povzeto po ZRSVN, 2022). Legenda (Pomembnost vrste za širjenje): 1 – majhna pomembnost.

Slovensko ime	Strokovno ime	Pomembnost vrste	Razširjenost v Sloveniji	Prisotnost v sosednjih državah
azijski sršen	<i>Vespa velutina nigrithorax</i>	1	ni prisotna	IT

Vodne živali (vodne želve, ribe in raki), za katere je pomembna pot vnosa 6.1. za Slovenijo

(povzeto po ZRSVN, 2022). Legenda (Pomembnost vrste za širjenje): 1 – majhna pomembnost, 2 – srednja pomembnost, 3 – največja pomembnost.

Slovensko ime	Strokovno ime	Pomembnost vrste	Razširjenost v Sloveniji	Prisotnost v sosednjih državah
okrasna gizdavka (popisana sklednica)	<i>Trachemys scripta</i>	3	naturalizirana - pogosta	AT, IT, HU, HR
sončni ostriž	<i>Lepomis gibbosus</i>	3	naturalizirana - pogosta	AT, IT, HU, HR
pseudorazbora	<i>Pseudorasbora parva</i>	3	naturalizirana - pogosta	AT, IT, HU, HR
signalni rak	<i>Pacifastacus leniusculus</i>	2	naturalizirana - pogosta	AT, IT, HU, HR
trnavec	<i>Orconectes limosus</i>	2	naturalizirana - redka	AT, IT, HU, HR
močvirski škarjar	<i>Procambarus clarkii</i>	1	prehodna	AT, IT, HU, HR
marmornati škarjar	<i>Procambarus fallax f. virginalis</i>	1	ni prisotna	AT, IT, HU, HR
kitajska volnoklešča rakovica	<i>Eriocheir sinensis</i>	1	ni prisotna	IT

Vodne rastline, za katere je pomembna pot vnosa 6.1 za Slovenijo

(povzeto po ZRSVN, 2022). Legenda (Pomembnost vrste za širjenje): 1 – majhna pomembnost, 2 – srednja pomembnost, 3 – največja pomembnost.

Slovensko ime	Strokovno ime	Pomembnost vrste	Razširjenost v Sloveniji	Prisotnost v sosednjih državah
zahodna račja zel	<i>Elodea nuttallii</i>	2	naturalizirana - redko	AT, IT, HU, HR
raznolistni rmanec	<i>Myriophyllum heterophyllum</i>	1	ni prisotna	AT, HU
ameriški lizihiton	<i>Lysichiton americanus</i>	1	naturaliziran – redko; odstranjen	AT

Kopenske vrste rastlin, za katere je pomembna pot vnosa 6.1. za Slovenijo

(povzeto po ZRSVN, 2022). Legenda (Pomembnost vrste za širjenje): 1- majhna pomembnost, 2- srednja pomembnost, 3 – največja pomembnost.

Slovensko ime	Strokovno ime	Pomembnost vrste	Razširjenost v Sloveniji	Prisotnost v sosednjih državah	Način razširjanja
veliki pajesen	<i>Ailanthus altissima</i>	3	Da – močno razširjen	AT, IT, HU, HR	Z vodo, z vetrom, antropohorija
sirska svilnica	<i>Asclepias syriaca</i>	2	Posamične lokacije, št. opažanj se povečuje	AT, IT, HU, HR	Z vodo, z vetrom, antropohorija
vzhodni bakaris	<i>Baccharis halimifolia</i>	1	Ne	IT	Z vodo, z vetrom, antropohorija
orjaški dežen	<i>Heracleum mantegazzianum</i>	2	Da – posamične lokacije	AT, IT, HU, HR	Z vodo, z vetrom, zoohorija, antropohorija
japonski hmelj, enoletni hmelj	<i>Humulus scandens</i>	1	Ne, vendar je bila prodaja v preteklosti	AT, IT, HU, HR	Z vodo, antropohorija
žlezava nedotika	<i>Impatiens glandulifera</i>	3	Da – močno razširjena	AT, IT, HU, HR	Z vodo. zoohorija, antropohorija
kudzu	<i>Pueraria lobata</i>	1	Da – dve lokaciji, na obeh se izvaja odstranjevanje	IT, HR	Z vodo, zoohorija, antropohorija

Priloga 2: Skupine vrst za katere je pomembna pot vnosa 2.9 za Slovenijo

Kopenske vrste rastlin, za katere je pomembna pot vnosa 2.9. za Slovenijo

(povzeto po ZRSVN, 2022). Legenda (Pomembnost vrste za širjenje): 1 – majhna pomembnost, 2 – srednja pomembnost, 3 – največja pomembnost.

Slovensko ime	Strokovno ime	Pomembnost vrste	Razširjenost v Sloveniji	Prisotnost v sosednjih državah	Način razširjanja
vrbolistna akacija	<i>Acacia saligna</i>	1	Ne	IT, HR	Spontano širjenje čez meje (z vetrom, vodo, pticami)
veliki pajesen	<i>Ailanthus altissima</i>	3	Da – močno razširjen	AT, IT, HU, HR	Z vodo, z vetrom.
sirska svilnica	<i>Asclepias syriaca</i>	2	Posamične lokacije, št. opažanj se povečuje	AT, IT, HU, HR	Z vodo, z vetrom.
vzhodni bakaris	<i>Baccharis halimifolia</i>	1	Ne	IT	Z vetrom.
čilenska gunera	<i>Gunnera tinctoria</i>	1	Ne, vendar je bila prodaja v preteklosti	/	Z vetrom.
orjaški dežen	<i>Heracleum mantegazzianum</i>	2	Da – posamične lokacije	AT, IT, HU, HR	Z vodo.
japonski hmelj, enoletni hmelj	<i>Humulus scandens</i>	1	Ne, vendar je bila prodaja v preteklosti	AT, IT, HU, HR	Z vodo.
žlezava nedotika	<i>Impatiens glandulifera</i>	3	Da – močno razširjena	AT, IT, HU, HR	Z vodo.
rdečelistna ščetinasta perjanka	<i>Pennisetum setaceum</i>	2	Ne, vendar je bila prodaja v preteklosti	IT	Semena se širijo z vodo, vetrom, živalmi in vozili, pogosto ob rekah in cestah.
kudzu	<i>Pueraria lobata</i>	1	Da – dve lokaciji, na obeh se izvaja odstranjevanje	IT, HR	Z vodo.
kitajski lojavec	<i>Triadica sebifera</i>	1	Ne	IT	Seme s pticami in vodo. Razmnoževanje tudi s pritlikami oz. njihovimi delčki.

Vodne vrste rastlin, za katere je pomembna pot vnosa 2.9. za Slovenijo

(povzeto po ZRSVN, 2022). Legenda (Pomembnost vrste za širjenje): 0 – ni pomembna, 1 – majhna pomembnost.

Slovensko ime	Strokovno ime	Pomembnost vrste	Razširjenost v Sloveniji	Prisotnost v sosednjih državah
¹ aligatorska alternantera	<i>Alternanthera philoxeroides</i>	0	ni prisotna	IT
vodna hijacinta	<i>Eichhornia crassipes</i>	1	ni prisotna	IT, HU
velikocvetna ludvigia	<i>Ludwigia grandiflora</i>	1	ni prisotna	IT, HU
plazeča ludvigija	<i>Ludwigia peploides</i>	1	ni prisotna	IT, HR
² ameriški lizihiton	<i>Lysichiton americanus</i>	1	naturaliziran - redko	AT
brazilski rmanec	<i>Myriophyllum aquaticum</i>	1	ni prisotna	IT, HU
raznolistni rmanec	<i>Myriophyllum heterophyllum</i>	1	ni prisotna	AT, HU
veliki plavček	<i>Salvinia molesta</i>	1	ni prisotna	AT, IT, HU

¹ Vrsta je sicer prisotna v Italiji, vendar ne v bližini meje. Zaenkrat ne predvidevamo, da bi se v času veljavnosti akcijskega načrta vrsta razširila v Slovenijo.

² V Sloveniji je bila vrsta najdena in odstranjena leta 2019.

Priloga 3: Vrste za katere je pomembna pot vnosa 2.4. za Slovenijo

ITV, za katere je pomembna pot vnosa 2.4. za Slovenijo

(povzeto po ZRSVN, 2022). Legenda (Pomembnost vrste za širjenje): 0 – ni pomembna, 1 – majhna pomembnost, 2 – srednja pomembnost, 3 – največja pomembnost.

Slovensko ime	Strokovno ime	Pomembnost vrste	Razširjenost v Sloveniji	Prisotnost v sosednjih državah
Pallasova veverica leptotka	<i>Callosciurus erythraeus</i>	1	ni prisotna	IT
južnoameriški koati	<i>Nasua nasua</i>	1	ni prisotna v naravi/ je še vedno hišna žival	/
rakun	<i>Procyon lotor</i>	1	prehodna	IT, AT, HU
siva veverica	<i>Sciurus carolinensis</i>	1	ni prisotna	IT
sibirski bunduruk	<i>Tamias sibiricus</i>	1	ni prisotna	IT
okrasna gizdavka (popisana sklednica)	<i>Trachemys scripta</i>	3	naturalizirana - pogosta	AT, IT, HU, HR
volovska žaba	<i>Lithobates catesbeianus</i>	1	ni prisotna	IT
¹ kitajska sladkovodna dremavka	<i>Perccottus glenii</i>	0	ni prisotna	HU, HR
sončni ostriž	<i>Lepomis gibbosus</i>	3	naturalizirana - pogosta	AT, IT, HU, HR
močvirski škarjar	<i>Procambarus clarkii</i>	1	prehodna	AT, IT, HU, HR
marmornati škarjar	<i>Procambarus fallax f. virginalis</i>	1	ni prisotna	AT, IT, HU, HR
¹ aligatorska alternantera	<i>Alternanthera philoxeroides</i>	0	ni prisotna	IT
zelena kabomba	<i>Cabomba caroliniana</i>	1	ni prisotna	HR, HU
zahodna račja zel	<i>Elodea nuttallii</i>	2	naturalizirana - redko	AT, IT, HU, HR
senegalska čajna rastlina	<i>Gymnocoronis spilanthoides</i>	1	ni prisotna	IT, HU
¹ plavajoči popnjak	<i>Hydrocotyle ranunculoides</i>	0	ni prisotna	IT, HU
kodrasta vodna zel	<i>Lagarosiphon major</i>	1	ni prisotna	AT, IT, HU, HR
brazilski rmanec	<i>Myriophyllum aquaticum</i>	1	ni prisotna	IT, HU
raznolistni rmanec	<i>Myriophyllum heterophyllum</i>	1	ni prisotna	AT, HU

Slovensko ime	Strokovno ime	Pomembnost vrste	Razširjenost v Sloveniji	Prisotnost v sosednjih državah
veliki plavček	<i>Salvinia molesta</i>	1	ni prisotna	AT, IT, HU

¹ Vrsta je sicer prisotna v sosednjih državah, vendar ne v bližini meje. Zaenkrat ne predvidevamo, da bi se v času veljavnosti akcijskega načrta vrsta razširila v Slovenijo.

Priloga 4: Ključne vrste za sistem ZOHO, ki v Sloveniji še niso prisotne

Slovensko ime	Strokovno ime	Pomembnost vrste	Razširjenost v Sloveniji	Prisotnost v sosednjih državah
belolična trdorepka	<i>Oxyura jamaicensis</i>	1	prehodna	AT, IT, HU
sveti ibis	<i>Threskiornis aethiopicus</i>	1	prehodna	IT, HR
sibirski bunduruk	<i>Tamias sibiricus</i>	1	ni prisotna	IT
marmornati škarjar	<i>Procambarus fallax f. virginalis</i>	1	ni prisotna	AT, HR, HU
azijski sršen	<i>Vespa velutina nigrithorax</i>	1	ni prisotna	IT
kitajska volnokleščča rakovica	<i>Eriocheir sinensis</i>	1	ni prisotna	IT
vzhodni bakarlis	<i>Baccharis halimifolia</i>	1	ni prisotna	IT
japonski hmelj, enoletni hmelj	<i>Humulus scandens</i>	1	ne, vendar je bila prodaja v preteklosti	AT, IT, HU, HR
čilenska gunera	<i>Gunnera tinctoria</i>	1	ne, vendar je bila prodaja v preteklosti	ne
rdečelistna ščetinasta perjanka	<i>Pennisetum setaceum</i>	2	ne, vendar je bila prodaja v preteklosti	IT
vrbolistna akacija	<i>Acacia saligna</i>	1	ni prisotna	IT, HR
kitajski lojavec	<i>Triadica sebifera</i>	1	ni prisotna	IT
raznolistni rmanec	<i>Myriophyllum heterophyllum</i>	1	ni prisotna	AT, HU
vodna hijacinta	<i>Eichhornia crassipes</i>	1	ni prisotna	IT, HU

Legenda (Pomembnost vrste za širjenje): 1 – majhna pomembnost, 2 – srednja pomembnost, 3 – največja pomembnost.

Priloga 5: Ključne vrste za sistem ZOHO, ki se v Sloveniji pojavljajo lokalno

Slovensko ime	Strokovno ime	Pomembnost vrste	Razširjenost v Sloveniji	Prisotnost v sosednjih državah
rakunasti pes	<i>Nyctereutes procyonoides</i>	1	prehodna	AT, IT, HU, HR
rakun	<i>Procyon lotor</i>	1	prehodna	AT, HU, IT
nilska gos	<i>Alopochen aegyptiacus</i>	1	prehodna	AT, IT, HU, HR
trnavec	<i>Orconectes limosus</i>	2	naturalizirana - redka	AT, IT, HU, HR
močvirski škarjar	<i>Procambarus clarkii</i>	1	prehodna	AT, IT, HU, HR
orjaški dežen	<i>Heracleum mantegazzianum</i>	2	da – posamezne lokacije	AT, IT, HU, HR
kudzu	<i>Pueraria lobata</i>	1	da – dve lokaciji , na obeh se izvaja odstranjevanje	IT, HR
ameriški lizihiton	<i>Lysichiton americanus</i>	1	naturaliziran – redko; odstranjen	AT
sirska svilnica	<i>Asclepias syriaca</i>	2	posamične lokacije, št. opažanj se povečuje	AT, IT, HU, HR

Legenda (Pomembnost vrste za širjenje): 1 – majhna pomembnost, 2 – srednja pomembnost, 3 – največja pomembnost.

Priloga 6: Močno razširjene vrste, za katere se pripravijo operativni programi za obvladovanje

Slovensko ime	Strokovno ime	Strokovne podlage izdelane
veliki pajesen	<i>Ailanthus altissima</i>	V pripravi
žlezava nedotika	<i>Impatiens glandulifera</i>	V pripravi 2022
zahodna račja zel	<i>Elodea nuttallii</i>	✓
sončni ostriž	<i>Lepomis gibbosus</i>	✓
nutrija	<i>Myocastor coypus</i>	V lovsko upravljavskih ukrepih
pižmovka	<i>Ondatra zibethicus</i>	V lovsko upravljavskih ukrepih
signalni rak	<i>Pacifastacus leniusculus</i>	V pripravi 2022
pseudorazbora	<i>Pseudorasbora parva</i>	✓
popisana sklednica	<i>Trachemys scripta</i>	✓

Priloga 7: Prednostne ITV za pripravo priročnika za oskrbo in preprečevanje razmnoževanja ITV, za katere se pričakuje, da jih ljudje še posedujejo

Slovensko ime	Strokovno ime	Pomembnost vrste	Razširjenost v Sloveniji	Prisotnost v sosednjih državah
sibirski bunduruk	<i>Tamias sibiricus</i>	1	ni prisotna	IT
rakunasti pes	<i>Nyctereutes procyonoides</i>	1	prehodna	AT, IT, HU, HR
rakun	<i>Procyon lotor</i>	1	prehodna	AT, HU, IT
južnoameriški koati	<i>Nasua nasua</i>	1	ni prisotna v naravi/ je še vedno hišna žival	/
okrasna gizdavka (popisana sklednica)	<i>Trachemys scripta</i>	3	naturalizirana - pogosta	AT, IT, HU, HR
sončni ostriž	<i>Lepomis gibbosus</i>	3	naturalizirana - pogosta	AT, IT, HU, HR

Legenda (Pomembnost vrste za širjenje): 1 – majhna pomembnost, 2 – srednja pomembnost, 3 – največja pomembnost.

Priloga 8: Kategorizacija poti vnosa ITV po Izvedbeni uredbi Komisije (EU) 2017/1454

Pot vnosa in širjenja	Podkategorija	Oznaka
1. Izpustitev v naravo	Biotično varstvo	1.1
	Obvladovanje erozije/stabilizacija sipin (protivetrni pasovi, žive meje itd.)	1.2
	Ribiške dejavnosti v naravi (vključeno s športnim ribolovom)	1.3
	Lovstvo	1.4
	"izboljšanje" krajine/rastlinstva/živalstva v naravi	1.5
	Vnos zaradi ohranjanja ali uporabljanja prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst	1.6
	Izpustitev v naravo zaradi uporabe (razen že navedene, npr. krzno, prevoz, uporaba v zdravstvene namene)	1.7
	Namerna izpustitev iz drugih razlogov	1.8
2. Pobeg iz zaprtega prostora	Kmetijstvo (vključeno s surovinami za biogoriva)	2.1
	Akvakultura/marikultura	2.2
	Botanični vrt/živalski vrt/akvarij (z izjemno hišnim akvarijem)	2.3
	Hišne živali/akvarijske vrste/terarijske vrste (vključno z živo hrano za take vrste)	2.4
	Rejne živali (vključno z živalmi, ki so pod omejenim nadzorom)	2.5
	Gozdarstvo (vključno s pogozdovanjem ali ponovnim pogozdovanjem)	2.6
	Vzreja za krzno	2.7
	Vrtnarstvo	2.8
	Za okrasne namene, ki niso vrtnarstvo	2.9
	Raziskave za gojenje ex situ (v objektih)	2.10
	Živa hrana in živa raba	2.11
	Drugi pobegi iz zaprtega prostora	2.12
3. Transport	Drevesničarski material kot onesnaževalo	3.1
	Onesnažena vaba	3.2
	Onesnažena hrana in krma (vključno z živo hrano in krmo)	3.3
	Onesnaževalo na živalih (razen parazitov, vrst, ki jih prenese gostitelj/vektor)	3.4
	Paraziti na živalih (vključno z vrstami, ki jih preneseta gostitelj in vektor)	3.5
	Onesnaževalo na rastlinah (razen parazitov, vrst ki jih prenese gostitelj/vektor)	3.6
	Paraziti na rastlinah (vključno z vrstami, ki jih preneseta gostitelj in vektor)	3.7
	Onesnažen semenski material	3.8
	Trgovina z lesom	3.9

Pot vnosa in širjenja	Podkategorija	Oznaka
	Prevoz materiala iz habitata (prst, rastlinstvo itd.)	3.10
4. Transport – slepi potnik	Oprema za trnkarjenje/ribolov	4.1
	Zabojnik/razsuti tovor	4.2
	Slepi potniki v zrakoplovu ali na njem	4.3
	Slepi potniki na ladji/čolnu (z izjemo balastne vode in pritrjevanja na trup)	4.4
	Stroji/oprema	4.5
	Ljudje in njihova prtljaga/oprema (zlasti turizem)	4.6
	Organski material za embalažo, zlasti leseno embalažo	4.7
	Balastna voda ladje/čolna	4.8
	Obrast na trupu ladje/čolna	4.9
	Vozila (avtomobil, vlak, itd.)	4.10
	Druga prevozna sredstva	4.11
5. Koridor	Povezane vodne poti/porečja/morja	5.1
	Predori in kopenski mostovi	5.2
6. Spontano širjenje	Naravna razpršitev invazivnih tujerodnih vrst, ki so bile vnesene prek poti vnosa od 1 do 5, čez meje	6.1